

Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesi

2023

EY

Building a better
working world

I. Mükellefiyet ve menkul kıymet gelir türleri.....	4
A. Mükellefiyet	4
B. Menkul kıymetlerden elde edilen gelirler	4
II. Beyana ve tevkifata tabi olan/olmayan menkul kıymet gelirleri	6
A. Tevkifata tabi tutulan gelir ve kazançlar ile tevkifat oranları	6
B. Tevkifat yapılmayan menkul kıymet gelirleri	10
C. Beyan edilmesi gereken menkul kıymet gelirleri	11
D. Beyan edilmeyecek menkul kıymet gelirleri	12
III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları	13
A. Enflasyon indirimi	13
B. Endeksleme	13
IV. Menkul kıymet alım satım kazançlarında zarar mahsubu	15
A. Tevkifata tabi olmayan menkul kıymetlerin satışında zarar mahsubu	15
B. Geçici 67. madde kapsamında tevkifata tabi olan menkul kıymetlerin satışında zarar mahsubu	15
V. İhtiyari beyanname.....	16
A. İhtiyari beyanname verilebilecek haller	16
B. İhtiyari beyanname vergi oranı.....	16
C. İhtiyari beyannamenin verilme zamanı ve yeri	16
VI. Menkul kıymet bazında elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi	18
A. Hisse senedi satış kazançları	18
B. Hisse senedi kâr payları (temettü gelirleri).....	19
C. Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelirler	21
D. Eurobondlardan elde edilen gelirler	22
E. Özel sektör tahvillerinden elde edilen gelirler	23
F. Kira sertifikalarından elde edilen gelirler	25
G. Yabancı ülke tahvillerinden elde edilen gelirler	26
H. Varantlardan sağlanan kazançlar	27
I. Repo gelirleri.....	27
J. Mevduat faizi ve katılım bankalarınca ödenen kâr payları.....	28
K. Borsa para piyasasından (BPP) elde edilen faizler	29
L. Menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen gelirler ...	29
M. Borsa yatırım fonu katılma belgelerinden sağlanan kazançlar	30
N. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden sağlanan kazançlar	30
VII. Menkul kıymet gelirleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinin beyanı ve ödenmesi	31
A. Beyannamenin verileceği vergi dairesi	31
B. Beyannamenin verilme şekli	31
C. Beyannamenin verilme zamanı.....	32
D. Beyanname üzerinde yararlanılabilecek indirimler	32
E. Gelir vergisi oranı	32
F. Verginin ödenme zamanı.....	33
G. Verginin ödenebileceği yerler	33
H. Verginin zamanında ödenmemesinin sonuçları	33
I. Beyanname verilmemesi veya gelirin eksik beyanı halinde uygulanacak yaptırımlar	33
J. Yapılan cezalı tarhiyatlar karşısında mükelleflerin müracaat yolları	33
K. Zamanaşımı	33
VIII. Menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesine ilişkin örnekler	34
IX. Pratik bilgiler-2023	38

Sunuş

Gerçek kişilerin vergiye tabi gelirleri arasında önemli bir yer tutan menkul kıymet gelirleri, Gelir Vergisi Kanunu'nda, bu kıymetlerin vade tarihine kadar elde tutulmasından elde edilen faiz gelirleri ile vade tarihinden önce elden çıkarılmasından sağlanan alım satım kazançları olarak iki ana başlık altında değerlendirilmektedir.

Hisse senedi kâr payları, TL ve yabancı para cinsinden açılan mevduat hesaplarına yürütülen faizler, repo kazançları, her nevi tahvil ve Hazine bonosu faizleri, alacak faizleri, faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları, katılım bankalarının kâr ve zarara katılma hesabı karşılığı ödenen kâr payları, sigorta ve emeklilik şirketlerince katılımcılara yapılan irat ödemeleri anılan kanunun 75. maddesinde "menkul sermaye iradı" olarak tanımlanmıştır.

Menkul kıymetlerin vadesinden önce elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ise yine aynı Kanun'un mükerrer 80. maddesi uyarınca "değer artış kazancı" olarak kabul edilmektedir.

Bu çalışmamızda tam mükellef bireysel yatırımcılar tarafından 2023 yılında elde edilen; başta hisse senedi kâr payları ve alım satım kazançları olmak üzere, Hazine bonosu, Devlet tahvili faiz gelirleri ve alım satım kazançları ile mevduat faizi ve repo gelirleri gibi gelirlerin beyanı ve vergilendirilmesine ilişkin kurallar hakkında örnekli açıklamalar dikkatinize sunulmaktadır. Bunun yanında kira sertifikaları, varantlar veya vadeli işlemlerden sağlanan kazançların vergileme esaslarına da Rehberimizde yer verilmektedir.

Şirketimiz uzmanları tarafından hazırlanan bu Rehber'in, tasarrufların değerlendirilmesinde bireysel yatırımcılara yardımcı olmasını dileriz.

Saygılarımızla,
EY Türkiye

"Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesi-2023" adlı Rehber, gerçek kişilerin menkul kıymet gelirlerinin vergilendirilmesi ile ilgili genel bilgi vermek amacıyla **8 Mart 2024** tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan vergi yasalarının ilgili hükümleri dikkate alınarak EY uzmanları tarafından hazırlanmıştır. Bu çalışmada yer alan bilgi ve açıklamalardan dolayı EY ve/veya Kuzey YMM ve Bağımsız Denetim A.Ş.'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Vergi mevzuatımızın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz.

I. Mükellefiyet ve menkul kıymet gelir türleri

A. Mükellefiyet

1. Tam mükellef gerçek kişiler

Türkiye'de yerleşmiş olan veya yerleşmiş sayılan kişiler Gelir Vergisi Kanunu açısından "tam mükellef" kabul edilmektedir. Bu kişiler Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilirler.

- ▶ İkametgâhı Türkiye'de bulunanlar ve
- ▶ Bir takvim yılı içinde Türkiye'de devamlı olarak altı aydan fazla oturanlar (geçici ayrılmalar Türkiye'de oturma süresini kesmez),

Türkiye'de yerleşmiş sayılır.

Öte yandan, resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları da tam mükellef olarak vergilendirilirler.

Belli ve geçici bir görev veya iş için Türkiye'ye gelenler, Türkiye'de altı aydan fazla kalsalar dahi Türkiye'de yerleşmiş sayılmazlar.

2. Dar mükellef gerçek kişiler

Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişiler Gelir Vergisi Kanunu açısından "dar mükellef" kabul edilmektedir. Bu kişiler sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler.

Yurt dışında çalışma ve oturma izni olan Türk vatandaşları da vergi uygulamaları bakımından "dar mükellef" olarak kabul edilirler.

Dar mükellef gerçek kişilerin gelirlerinin tamamının Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan ücretler, serbest meslek kazançları, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile diğer kazanç ve iratlardan ibaret olması durumunda, bu gelirler için beyanname verilmez.

B. Menkul kıymetlerden elde edilen gelirler

Tam mükellef gerçek kişilerin menkul kıymetlerden elde ettikleri gelirlerin vergilendirilmesi, menkul kıymetin ve elde edilen gelirin türüne göre değişmektedir. Bu gelirler;

- ▶ Menkul sermaye iradı,
- ▶ Alım satım kazancı (Diğer kazanç ve irat),

olarak gruplandırılmıştır.

Bireysel yatırımcılar tarafından menkul kıymet gelirleri, menkul kıymetin itfa olduğu, satıldığı veya kupon faizi ödemesinin yapıldığı tarihte elde edilmiş sayılır. Mevduat ve repo işlemlerinde elde etme, mevduat hesabının veya repo işleminin vadesinde gerçekleşir.

Örneğin, bir bireysel yatırımcı tarafından 10 Haziran 2023 tarihinde satın alınan Devlet tahvili, 30 Mayıs 2024 tarihinde satılmışsa, kazanç 2024 yılında elde edilmiş olur. 2023 yıl sonu itibarıyla oluşan değer artışı, Devlet tahvili henüz satılmadığından 2023 yılı stopaj matrahına dahil edilmez.

Yine bir bireysel yatırımcı tarafından 31 Ekim 2023 tarihinde açılan 6 ay vadeli mevduat hesabına 30 Nisan 2024 tarihinde ödenecek faiz de hesap 2023 yılında açılmış olmasına rağmen 2024 yılı geliri olarak kabul edilmektedir.

1. Menkul sermaye iradı

a. Menkul sermaye iradı olarak kabul edilen gelirler

Aşağıda sayılan gelirler, Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinde menkul sermaye iradı olarak tanımlanmıştır:

- ▶ Hisse senedi kâr payları ve iştirak hisselerinden doğan kazançlar,
- ▶ Yatırım fon ve ortaklıklarından elde edilen kâr payları,
- ▶ Her nevi tahvil faizleri (Devlet tahvili, Hazine bonusu, eurobond, özel sektör tahvili, yabancı menşeli tahvil vb.),
- ▶ Alacak faizleri,
- ▶ Mevduat faizleri (Döviz tevdiat hesaplarının anapara kur farkları gelir sayılmaz),

- ▶ Katılım bankalarının ödediği kâr payları,
- ▶ Repo gelirleri,
- ▶ Borsa para piyasasından (BPP) elde edilen faiz gelirleri,
- ▶ Varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirler,
- ▶ Sigorta ve emeklilik şirketleri tarafından, sigortalılar ve bireysel emeklilik katılımcılarına yapılan irat ödemeleri.

b. Menkul sermaye iratlarından indirilebilecek giderler

Safi iradın bulunması için menkul sermaye iradından aşağıdaki giderler indirilir:

- ▶ Depo etme ve sigorta ücretleri gibi menkul kıymetlerin muhafazası için yapılan giderler;
- ▶ Temettü hisseleri ile faizlerin tahsil giderleri (Şirket toplantılarına iştirak gibi sermayenin idaresi için yapılan giderler irattan indirilmez);
- ▶ Menkul kıymetler ve bunların iratları için ödenen her türlü vergi, resim ve harçlar (Gelir vergisi irattan indirilmez).

2. Alım satım kazançları

Alım satım kazancı olarak nitelendirilen kazançlar, menkul kıymetlerin vadesinden önce elden çıkarılmasından sağlanan kazançlardır.

Devlet tahvili, Hazine bonusu, eurobond, özel sektör tahvili, yabancı menşeli tahvil gibi her nevi tahvillerin vadesinden önce elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ile hisse senedi alım satım kazançları bu gelir türüne örnek olarak verilebilir.

Değer artışında safi kazanç hesaplanırken, elden çıkarma dolayısıyla yapılan ve satıcının uhdesinde kalan giderler ile ödenen vergi ve harçlar, kazançtan indirilebilmektedir. Buna göre, beyan edilmesi gereken menkul kıymet alım satım kazançlarının tespiti sırasında, alım satım dolayısıyla ödenen komisyonlar ile banka ve sigorta muameleleri vergisinin (BSMV) düşülebilmesi mümkün bulunmaktadır.

Menkul kıymetin satın alınması için kullanılan kredilere ilişkin faizlerin ve temerrüt faizlerinin gider olarak kazançtan indirilmesi ise mümkün değildir.

II. Beyana ve tevkifata tabi olan/olmayan menkul kıymet gelirleri

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında genel olarak menkul kıymetlerden elde edilen kazanç ve iratlar tevkifat yoluyla vergilendirilmekle birlikte, bazı menkul kıymet gelirleri tevkifat uygulaması kapsamında tutulmuştur. Bir kısım menkul kıymet gelirleri ise tevkifat kapsamında olmakla birlikte, tevkifatın oranı %0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

Örneğin 01.01.2006 tarihinden sonra BİST'ten alınan hisse senetlerinin satışından sağlanan kazanç tevkifata tabidir. Ancak bu tevkifatın oranı, menkul kıymet yatırım ortaklığı hisse senetlerinden elde edilenler hariç olmak üzere Bakanlar Kurulu tarafından %0 olarak belirlenmiştir.

Tam mükellef gerçek kişilerin, aşağıda yer verilen ve Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında stopaja tabi tutulan gelirler için ayrıca beyanname vermelerine gerek yoktur. Başka bir ifade ile tam mükellef bireysel yatırımcılar için banka veya aracı kurum tarafından kesilen vergiler, oranı %0 olarak belirlenmiş olsa da nihai vergi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle stopaj yolu ile vergilendirilmiş olan gelirlerin tutarı ne olursa olsun ayrıca beyan edilmesine gerek yoktur.

A. Tevkifata tabi tutulan gelir ve kazançlar ile tevkifat oranları

Aşağıda bireysel yatırımcıların 2023 yılında elde ettiği ve vergi kesintisine tabi olan menkul kıymet işlemleri ile uygulanan vergi kesintisi oranlarına yer verilmektedir. Kanun, Bakanlar Kurulu Kararı veya Cumhurbaşkanlığı Kararı ile tevkifat oranı sıfır olarak belirlenen menkul kıymetlerden yatırımcılar tarafından elde edilen gelirlerden kesinti yoluyla vergi ödenmediği için, söz konusu menkul kıymet işlemleri aşağıdaki listeye dahil edilmemiştir:

Menkul kıymet işlemleri	Tevkifat oranı
1 Ocak 2006 tarihinden sonra alınmış olan Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO) hisse senetlerinin 1 yıldan daha az süre elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazançlar	%10
1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ve alım satım kazançları (Hazine ve Maliye Bakanlığınca ihraç edilen altına dayalı devlet iç borçlanma senetleri ile 22.12.2021-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ve alım satım kazançları hariç)	%10

Menkul kıymet işlemleri	Tevkifat oranı
SPK tarafından onaylanmış finansman bonolarının (24.05.2020 tarihinden itibaren iktisap edilenler) faiz ve alım satım kazançları	%15
23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, bankalar tarafından ihraç edilen tahvil ve bonolardan elde edilen faiz ve alım satım kazançları (Vadesi/elde tutma süresi 1 yıldan fazla olanlar hariç)	6 aya kadar %5, 1 yıla kadar %3
28.06.2022-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, ipotek finansmanı kuruluşları (bu şirketlerin kurucusu olduğu varlık finansmanı fonları ve konut finansmanı fonları dahil) tarafından ihraç edilen, varlığa dayalı menkul kıymetler, ipoteğe dayalı menkul kıymetler, ipotek teminatlı menkul kıymetler ve varlık teminatlı menkul kıymetlerden elde edilen faiz ve alım satım kazançları	%5
Türkiye'de ihraç edilen diğer özel sektör tahvil ve bonolarının faiz ve alım satım kazançları, (1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilenlerin satışından sağlanan kazançlar hariç)	%10
Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından Türkiye'de ihraç edilen bir yıldan kısa vadeli kira sertifikalarının (24.05.2020 tarihinden itibaren iktisap edilenler) kâr payları ve alım satım kazançları	%15
23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, fon kullanıcısının bankalar olduğu varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen kâr payı ve alım satım kazançları (Vadesi/elde tutma süresi 1 yıldan fazla olanlar hariç)	6 aya kadar %5, 1 yıla kadar %3
Türkiye'de ihraç edilen diğer kira sertifikalarından elde edilen kâr payları ve alım satım kazançları (Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından ihraç edilen; altına dayalı kira sertifikaları ve 22.12.2021-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen kira sertifikalarından elde edilen kâr payı ve alım satım kazançları hariç)	%10
Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen ve vadesi 3 yıldan daha az olan tahvillerden elde edilen faiz gelirleri	1 yıla kadar %7, 1-3 yıl arası %3
Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen ve vadesi 3 yıldan daha az olan kira sertifikalarından elde edilen kâr payları	1 yıla kadar %7, 1-3 yıl arası %3
Menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin fona iadesinden elde edilen gelirler (Sürekli olarak portföyünün en az %51'i BİST'te işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgelerinin, bir yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra satılmasından elde edilen gelirler, hisse senedi yoğun fonlardan elde edilen gelirler, iki yıldan fazla süreyle elde tutulan girişim sermayesi yatırım fonu ve gayrimenkul yatırım fonu katılma paylarından elde edilen gelirler ile 23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen portföyünde Türk lirası cinsinden varlıklar bulunan yatırım fonlarından elde edilen gelirler hariç)	%10
Borsa yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar (Devamlı olarak fon toplam değerinin en az %80'i, MKYO hisse senetleri hariç olmak üzere BİST'te işlem gören hisse senetlerinden oluşan borsa yatırım fonları ile 23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen portföyünde Türk lirası cinsinden varlıklar bulunan borsa yatırım fonlarından sağlananlar hariç)	%10
Mevduat faizleri	Döviz cinsine ve vadeye göre %0 ile %25 arasında
Katılım bankalarının kâr ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları	Döviz cinsine ve vadeye göre %10 ile %25 arasında
Repo gelirleri	%15
Hisse senedi kâr payları üzerinden kâr payını dağıtan kurum tarafından (MKYO, GYO ve girişim sermayesi yatırım ortaklığı hisse senetleri hariç)	%10
Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında (VİOP) veya VİOP dışında (Türkiye'de) banka ve aracı kurum aracılığıyla satın alınan kontratlardan sağlanan kazançlar (Hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı kontratlardan sağlanan kazançlar hariç)	%10
Menkul kıymet (hisse senetleri hariç) veya diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan getiriler	%10

1. Borsada işlem gören hisse senetleri

1 Ocak 2006 tarihinden önce iktisap edilen (edinilen) hisse senetlerinden sağlanan alım satım kazançları stopaja tabi değildir.

Bu tarihten sonra iktisap edilen ve Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO) dışındaki hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar üzerinden, banka veya aracı kurum tarafından yapılacak stopajın oranı %0 olarak belirlenmiştir. Buna göre sözü geçen hisse senetlerinden 2023 yılında elde edilen alım satım kazançları üzerinden ilgili banka ve aracı kurum tarafından stopaj yapılmamaktadır.

MKYO hisse senetlerinin 2023 yılında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar ise %10 oranında stopaja tabidir. Ancak bu hisse senetlerinin 1 yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra satılması durumunda, kazanç üzerinden stopaj yapılmaz.

2. Devlet tahvili, Hazine bonusu ve Darphane sertifikaları

Altına dayalı Devlet iç borçlanma senetlerinden, Hazine ve Maliye Bakanlığı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü tarafından halka arz yoluyla ihracı gerçekleştirilen Darphane sertifikalarından ve 22.12.2021-30.04.2024 arasında iktisap edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz ve alım satım kazançları için stopaj oranı %0 (sıfır) olarak uygulanmaktadır.

1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen yukarıdakiler dışındaki Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ile bu menkul kıymetlerin vadesinden önce elden çıkarılmasından 2023 yılında sağlanan kazançlar üzerinden, banka veya aracı kurum tarafından %10 oranında vergi tevkifatı (stopaj) yapılmaktadır.

2006 yılından önce ihraç edilenlerden elde edilen gelirler üzerinden ise stopaj yapılmaz.

3. Özel sektör tahvilleri

a. Türkiye'de ihraç edilenler

SPK tarafından onaylanmış finansman bonolarından (24.05.2020 tarihinden itibaren iktisap edilenler) elde edilen faiz ve alım satım kazançlarında stopaj oranı %15 olarak uygulanmaktadır.

23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, bankalar tarafından ihraç edilen tahvil ve bonolardan elde edilen faiz gelirleri üzerinden ise aşağıdaki oranlarda stopaj yapılmaktadır:

- ▶ Vadesi 6 aya kadar (6 ay dahil) olanlar %5,
- ▶ Vadesi 1 yıla kadar (1 yıl dahil) olanlar %3,
- ▶ Vadesi 1 yıldan uzun olanlar %0.

Aynı tarihler arasında iktisap edilen, bankalar tarafından ihraç edilen tahvil ve bonolardan sağlanan alım satım kazançlarında stopaj oranları aşağıdaki şekilde uygulanmaktadır:

- ▶ 6 aydan az süreyle (6 ay dahil) elde tutulanların elden çıkarılmasından doğan kazançlardan %5,
- ▶ 1 yıldan az süreyle (1 yıl dahil) elde tutulanların elden çıkarılmasından doğan kazançlardan %3,
- ▶ 1 yıldan fazla süreyle elde tutulanların elden çıkarılmasından doğan kazançlardan %0

Diğer taraftan 28.06.2022-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, ipotek finansmanı kuruluşları (bu şirketlerin kurucusu olduğu varlık finansmanı fonları ve konut finansmanı fonları dahil) tarafından ihraç edilen, varlığa dayalı menkul kıymetler, ipoteye dayalı menkul kıymetler, ipotek teminatlı menkul kıymetler ve varlık teminatlı menkul kıymetlerden sağlanan gelir ve kazançlardan %5 oranında tevkifat yapılmaktadır.

1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan yukarıdakiler dışındaki özel sektör tahvillerinden bireysel yatırımcılar tarafından elde edilen faiz gelirleri ve alım satım kazançları ise %10 oranında stopaja tabidir.

b. Yurt dışında ihraç edilenler

Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında döviz cinsinden ihraç edilen tahvillerin faiz gelirlerine uygulanan tevkifat oranı tahvilin vadesine göre değişmektedir. 842 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı'yla (RG: 21.03.2019), bu gelirler üzerinden yapılması gereken tevkifat oranları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Gelir türü	Tevkifat oranı
Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerden	%7
Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerden	%3
Vadesi 3 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen faizlerden	%0

4. Varantlar

Varantların elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar GVK geçici 67. madde kapsamında stopaja tabidir. Ancak bu stopajın oranı, dayanak varlığı hisse senedi veya hisse senedi endeksi olan varantların BİST'te elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar için %0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

5. Kira sertifikaları

a. Türkiye'de ihraç edilenler

Bir yıldan kısa vadeli kira sertifikalarından (24.05.2020 tarihinden itibaren iktisap edilenler) elde edilen kâr payı ve alım satım kazançları için stopaj oranı %15 olarak belirlenmiştir.

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun uyarınca kurulan varlık kiralama şirketlerince (Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş.) ihraç edilen altına dayalı kira sertifikalarından elde edilen kâr payı ve alım satım kazançları için stopaj oranı %0 (sıfır) olarak uygulanmaktadır. Aynı Kanun kapsamında kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen ve

22.12.2021 ile 30.04.2024 (bu tarih dahil) arasında iktisap edilen kira sertifikalarından elde edilen kâr payı ve alım satım kazançlarındaki stopaj oranı da %0 olarak belirlenmiştir.

Bunun yanında; 23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, fon kullanıcısının bankalar olduğu varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen kâr payı gelirleri üzerinden aşağıdaki oranlarda stopaj yapılmaktadır:

- ▶ Vadesi 6 aya kadar (6 ay dahil) olanlar %5,
- ▶ Vadesi 1 yıla kadar (1 yıl dahil) olanlar %3,
- ▶ Vadesi 1 yıldan uzun olanlar %0.

Aynı tarihler arasında iktisap edilen, fon kullanıcısının bankalar olduğu varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan alım satım kazançlarında ise stopaj oranları aşağıdaki şekilde uygulanmaktadır:

- ▶ 6 aydan az süreyle (6 ay dahil) elde tutulanların elden çıkarılmasından doğan kazançlardan %5,
- ▶ 1 yıldan az süreyle (1 yıl dahil) elde tutulanların elden çıkarılmasından doğan kazançlardan %3,
- ▶ 1 yıldan fazla süreyle elde tutulanların elden çıkarılmasından doğan kazançlardan %0.

Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından Türkiye'de ihraç edilen yukarıdakiler dışındaki kira sertifikalarından tam mükellef bireysel yatırımcılar tarafından elde edilen gelir ve kazançlar ise %10 oranında stopaja tabidir.

b. Yurt dışında ihraç edilenler

Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirlere uygulanan tevkifat oranı, kira sertifikasının vadesine göre değişmektedir. 842 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı'yla (RG: 21.03.2019), bu gelirler üzerinden yapılması gereken tevkifat oranları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Gelir türü	Tevkifat oranı
Vadesi 1 yıla kadar olanlardan sağlanan gelirlere	%7
Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan sağlanan gelirlere	%3
Vadesi 3 yıl ve daha uzun olanlardan sağlanan gelirlere	%0

4749 sayılı Kanun uyarınca kurulan varlık kiralama şirketlerince (Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş.) yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen kâr payı gelirlerinde ise stopajın oranı %0 (sıfır) olarak uygulanmaktadır.

c. Yatırım fonu ve repo gelirleri ile mevduat faizi ve katılım bankaları tarafından ödenen kâr payları

a. Yatırım fonu kâr payları

Sürekli olarak portföyünün en az %51'i BİST'te işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının katılma belgelerinin, tam mükellef gerçek kişiler tarafından bir yıldan

fazla süreyle elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazançlar tevkifat uygulaması kapsamı dışında tutulmuştur.

Devamlı olarak fon toplam değerinin en az %80'i, BİST'te işlem gören hisse senetlerinden (MKYO hisse senetleri hariç) oluşan hisse senedi yoğun fonların katılma belgelerinden elde edilen gelirler üzerinden yapılan stopajın oranı ise %0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

İki yıldan fazla süreyle elde tutulan girişim sermayesi yatırım fonu ve gayrimenkul yatırım fonu katılma paylarından elde edilen gelirlerdeki stopaj oranı ise 4 Eylül 2021 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere %0 olarak belirlenmiştir.

Diğer taraftan 23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, (değişken, karma, eurobond, dış borçlanma, yabancı, serbest fonlar ile unvanında döviz ifadesi geçen yatırım fonları hariç) yatırım fonlarından elde edilen gelirlerin stopaj oranı da %0'a indirilmiştir.

Tam mükellef gerçek kişilerin, yukarıda belirtilenler dışındaki menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden 2023 yılında elde ettikleri kazançlar %10 oranında stopaja tabidir.

b. Repo gelirleri

2023 yılında elde edilen repo gelirleri üzerinden ise %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

c. Mevduat faizleri ve katılım bankalarınca ödenen kâr payları

Bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralara yürütülen faizler hariç olmak üzere, mevduat hesaplarına yürütülen faizler ile katılım bankalarınca katılma hesaplarına ödenen kâr paylarından yapılması gereken tevkifat oranları aşağıdaki gibidir.

▶ Döviz tevdiat hesaplarına yürütülen faizler ile katılım bankalarınca döviz katılma hesaplarına ödenen kâr payları:

7332 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (RG: 28.06.2023) ile döviz tevdiat hesaplarına yürütülen faizler ile döviz katılma hesaplarına ödenen kâr payları üzerinden yapılacak tevkifatın oranı %25 olarak belirlenmiştir.

Buna göre 28 Haziran 2023 tarihinden itibaren vadesiz ve özel cari hesaplara ödenen faiz ve kâr payları ile aynı tarihten itibaren açılan veya vadesi yenilenen vadeli hesaplara ödenen faiz ve kâr payları üzerinden %25 oranında tevkifat yapılmaktadır.

▶ Mevduat faizleri:

3032 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (RG: 30.09.2020) ile 30 Eylül 2020-31 Aralık 2020 tarihleri arasında vadesiz hesaplara ödenen faizler ile bu tarihler arasında açılan veya vadesi yenilenen hesaplara ödenen faizlere uygulanan tevkifat oranları düşürülmüştü. Çeşitli Cumhurbaşkanlığı Kararları ile bu uygulamanın süresi uzatılmış olup Rehber'in hazırladığı tarih itibarıyla en son uzatma, 8002 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 30 Nisan 2024 tarihine kadar yapılmıştır.

Buna göre 30.09.2020 ile 30.04.2024 (bu tarih dahil) tarihleri arasında; vadesiz hesaplara ödenen faizler ile bu tarihler arasında açılan veya vadesi yenilenen hesaplara ödenen faizler üzerinden aşağıdaki oranlarda tevkifat yapılacaktır:

	Tevkifat oranı
Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	%5
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	%3
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	%0

Yeni bir uzatma yapılmadığı takdirde yukarıdaki sürenin sona erdiği tarihi izleyen günden (1 Mayıs 2024) itibaren açılan veya vadesi yenilenen hesaplara ödenen faizlerden ise aşağıdaki oranlarda tevkifat yapılacaktır:

	Tevkifat oranı
Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	%15
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	%12
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	%10

Diğer taraftan 1015 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (RG: 01.05.2019) ile enflasyon oranına bağlı olarak değişken faiz oranı uygulanan 1 yıldan uzun vadeli mevduat faizlerine ilişkin tevkifat oranı %0 (sıfır) olarak belirlenmiştir. Söz konusu oran 1 Mayıs 2019 tarihinden itibaren açılan vadeli hesaplara ödenecek faizler için uygulanmaktadır.

Kur korumalı vadeli mevduat hesapları ile döviz tevdiat hesaplarından dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevrilen mevduat hesaplarından elde edilen faizler ile altın cinsinden mevduat hesaplarından dönüşüm fiyatı üzerinden Türk lirasına çevrilen mevduat hesaplarından elde edilen faizlerde ise tevkifat oranı %0 olarak uygulanmaktadır.

► **Katılım bankalarının katılma hesaplarına ödenen kâr payları:**

3032 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (RG: 30.09.2020) ile 30 Eylül 2020-31 Aralık 2020 tarihleri arasında vadesiz ve özel cari hesaplara ödenen kâr payları ile bu tarihler arasında açılan veya vadesi yenilenen hesaplara ödenen kâr paylarına uygulanan tevkifat oranları düşürülmüştü. Çeşitli Cumhurbaşkanlığı Kararları ile bu uygulamanın süresi uzatılmış olup Rehber'in hazırlandığı tarih itibarıyla en son uzatma, 8002 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 30 Nisan 2024 tarihine kadar yapılmıştır.

Buna göre 30.09.2020 ile 30.04.2024 (bu tarih dahil) tarihleri arasında; vadesiz ve özel cari hesaplara ödenen kâr payları ile bu tarihler arasında açılan veya vadesi yenilenen hesaplara ödenen kâr payları üzerinden aşağıdaki oranlarda tevkifat yapılacaktır:

	Tevkifat oranı
Vadesiz, ihbarlı ve özel cari hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	%5
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	%3
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	%0

Yeni bir uzatma yapılmadığı takdirde yukarıdaki sürenin sona erdiği tarihi izleyen günden (1 Mayıs 2024) itibaren açılan veya vadesi yenilenen katılma hesaplarına ödenen kâr paylarından ise aşağıdaki oranlarda tevkifat yapılacaktır:

	Tevkifat oranı
Vadesiz, ihbarlı ve özel cari hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	%15
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	%12
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	%10

Kur korumalı katılma hesapları ile döviz cinsinden katılım fonu hesaplarından dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevrilen katılma hesaplarından elde edilen kâr payları ile altın cinsinden katılım fonu hesaplarından dönüşüm fiyatı üzerinden Türk lirasına çevrilen katılma hesaplarından elde edilen kâr paylarında ise tevkifat oranı %0 olarak uygulanmaktadır.

B. Tevkifat yapılmayan menkul kıymet gelirleri

Aşağıda bireysel yatırımcıların 2023 yılında elde ettiği ve vergi kesintisine tabi tutulmayan menkul kıymet işlemleri yer almaktadır. Kanun, Bakanlar Kurulu Kararı veya Cumhurbaşkanlığı Kararı ile tevkifat oranı sıfır olarak belirlenen menkul kıymetlerden yatırımcılar tarafından elde edilen gelirlerden kesinti yoluyla vergi ödenmediği için, söz konusu menkul kıymet işlemleri de aşağıdaki listeye dahil edilmiştir.

- 01.01.2006 tarihinden önce satın alınan tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- 01.01.2006 tarihinden sonra alınmış olan ve BİST'te işlem gören hisse senetlerinden elde edilen alım satım kazançları, (MKYO hisse senetleri hariç)
- 01.01.2006 tarihinden sonra alınan MKYO hisse senetlerinin, 1 yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazançlar,
- 01.01.2006 tarihinden sonra alınmış olan ve BİST'te işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- MKYO, GYO ve girişim sermayesi yatırım ortaklığı hisse senedi kâr payları,
- 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,

- ▶ Hazine ve Maliye Bakanlığınca ihraç edilen altına dayalı devlet iç borçlanma senetlerinden elde edilen faiz gelirleri ve alım satım kazançları,
- ▶ Hazine ve Maliye Bakanlığı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü tarafından halka arz yoluyla ihracı gerçekleştirilen Darphane sertifikalarından elde edilen gelir ve kazançlar,
- ▶ 22.12.2021-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz gelirleri ve alım satım kazançları,
- ▶ 01.01.2006 tarihinden önce ihraç edilen özel sektör tahvillerinin satışından sağlanan kazançlar,
- ▶ 23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, bankalar tarafından ihraç edilen ve vadesi/elde tutma süresi bir yıldan uzun olan tahvil ve bonolardan elde edilen faiz ve alım satım kazançları,
- ▶ Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen, vadesi 3 yıl ve daha uzun olan tahvillerden elde edilen faiz gelirleri,
- ▶ Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerden sağlanan alım satım kazançları,
- ▶ 23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, fon kullanıcısının bankalar olduğu varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen ve vadesi/elde tutma süresi bir yıldan uzun olan kira sertifikalarından elde edilen kâr payları ve alım satım kazançları,
- ▶ Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen, vadesi 3 yıl ve daha uzun olan kira sertifikalarından elde edilen kâr payları,
- ▶ Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan alım satım kazançları,
- ▶ Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından yurt içinde ihraç edilen altına dayalı kira sertifikalarından elde edilen kâr payları ve alım satım kazançları,
- ▶ Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından yurt içinde ihraç edilen ve 22.12.2021 ile 30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen kira sertifikalarından elde edilen kâr payları ve alım satım kazançları,
- ▶ Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen kâr payları ve alım satım kazançları,
- ▶ Sürekli olarak portföyünün en az %51'i BİST'te işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının, 1 yıldan fazla süreyle elde tutulan katılma belgelerinden elde edilen gelirler,
- ▶ Devamlı olarak fon toplam değerinin en az %80'i menkul kıymet yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç olmak üzere BİST'te işlem gören hisse senetlerinden oluşan; yatırım fonlarının (hisse senedi yoğun fon) katılma belgeleri ve borsa yatırım fonlarından elde edilen gelirler,
- ▶ İki yıldan fazla süreyle elde tutulan girişim sermayesi yatırım fonu ve gayrimenkul yatırım fonu katılma paylarından elde edilen gelirler,
- ▶ 23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, (değişken, karma, eurobond, dış borçlanma, yabancı, serbest fonlar ile unvanında döviz ifadesi geçen yatırım fonları hariç) yatırım fonlarından elde edilen gelirler,
- ▶ Eurobond faizleri, itfa sırasında elde edilen gelirler ile alım satım kazançları,
- ▶ 30.09.2020 ile 30.04.2024 tarihleri arasında (bu tarih dahil) açılan veya vadesi bu tarihler arasında yenilenen, 1 yıldan uzun vadeli Türk lirası mevduat ve katılma hesaplarından elde edilen faizler ve kâr payları,
- ▶ Enflasyon oranına bağlı olarak değişken faiz oranı uygulanan 1 yıldan uzun vadeli Türk lirası mevduat hesaplarından elde edilen faizler,
- ▶ Kur korumalı vadeli mevduat hesapları ile döviz tevdiat hesaplarından dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevrilen mevduat hesaplarından elde edilen faizler,
- ▶ Altın cinsinden mevduat hesaplarından dönüşüm fiyatı üzerinden Türk lirasına çevrilen mevduat hesaplarından elde edilen faizler,
- ▶ Kur korumalı katılma hesapları ile döviz cinsinden katılım fonu hesaplarından dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevrilen katılma hesaplarından elde edilen kâr payları,
- ▶ Altın cinsinden katılım fonu hesaplarından dönüşüm fiyatı üzerinden Türk lirasına çevrilen katılma hesaplarından elde edilen kâr payları,
- ▶ BİST'te işlem gören ve dayanak varlığı hisse senedi veya hisse senedi endeksi olan varantlardan sağlanan kazançlar,
- ▶ Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında (VİOP) veya VİOP dışında (Türkiye'de) banka ve aracı kurum aracılığıyla hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı kontratlardan sağlanan kazançlar,
- ▶ Hisse senetlerinin ödünç işlemlerinden sağlanan getiriler,
- ▶ Alacak faizi,
- ▶ Yabancı hisse senedi alım satım kazançları,
- ▶ Yabancı tahvil faiz ve alım satım kazançları,
- ▶ Yurt dışındaki yatırım fonlarından sağlanan kazançlar,
- ▶ Yurt dışındaki bankalardan elde edilen mevduat faizleri.

C. Beyan edilmesi gereken menkul kıymet gelirleri

Bireysel yatırımcılar tarafından aşağıda sayılan menkul kıymetlerden 2023 yılında elde edilen gelir ve kazançlar için gelir vergisi beyannamesi verilmesi, başka gelirler dolayısıyla beyanname veriliyorsa bu gelir ve kazançların da beyannameye dahil edilmesi gerekmektedir.

- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra satın alınan, hisseleri BİST'te işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin 2 yıldan daha kısa sürede elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,
- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen özel sektör tahvil ve bonolarının faiz gelirleri ve alım satım kazançları,
- ▶ Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,
- ▶ Tam mükellef varlık kiralama şirketleri ve Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen kâr payı ve alım satım kazançları,
- ▶ Banka ve aracı kurum aracılığıyla olmaksızın ihraç edilen özel sektör tahvillerinden sağlanan alım satım kazançları,
- ▶ Eurobondlardan elde edilen kupon faizleri, itfasında sağlanan gelirler ve bu menkul kıymetlerin vadesinden önce elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- ▶ Hisse senedi temettü gelirleri,
- ▶ Alacak faizi,
- ▶ Yabancı hisse senedi alım satım kazançları,
- ▶ Yabancı tahvil faiz ve alım satım kazançları,
- ▶ Yurt dışındaki yatırım fonlarından sağlanan kazançlar,
- ▶ Yurt dışındaki bankalardan elde edilen mevduat faizleri.

D. Beyan edilmeyecek menkul kıymet gelirleri

Aşağıdaki gelir ve kazançlar, Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında stopaja tabi tutulması veya Kanun'un diğer maddeleri uyarınca gelir vergisinden istisna olarak değerlendirilmesi nedeniyle, yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmezler. Diğer gelirler için beyanname verilmesi halinde de bu gelirler beyannameye dahil edilmez, dolayısıyla bu gelirler üzerinden ilave bir vergi ödenmez.

- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden önce satın alınan tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin (BİST'te işlem gören veya görmeyen) elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra alınmış tam mükellef kurumlara ait olan ve BİST'te işlem gören hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan alım satım kazançları,
- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra alınmış olan ve BİST'te işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin en az 2 yıl elde tutulduktan sonra elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- ▶ Stopaja tabi tutulmuş olmak şartıyla;
 - ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan Devlet tahvili, Hazine bonusu ve Devlet iç borçlanma senetlerinden elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,

- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden sonra Türkiye'de ihraç edilmiş olan özel sektör tahvil ve bonolarından elde edilen faiz geliri ve alım satım kazançları,
- ▶ Tam mükellef varlık kiralama şirketleri ile Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından Türkiye'de ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen kâr payı gelirleri,
- ▶ Menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin fona iadesinden elde edilen gelirler,
- ▶ Borsa yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar,
- ▶ Yurt içindeki bankalardan elde edilen mevduat faizleri,
- ▶ Katılım bankalarının kâr ve zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları,
- ▶ Repo gelirleri,
- ▶ Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında (VİOP) veya VİOP dışında, banka veya aracı kurum aracılığıyla satın alınan konratlardan sağlanan kazançlar,
- ▶ BİST'te işlem gören varantlardan sağlanan kazançlar,
- ▶ Menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının ödünç işlemlerinden sağlanan getiriler.

III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları

A. Enflasyon indirimi

Enflasyon indirimi, bazı menkul sermaye iratları için uygulanan ve elde edilen gelirin enflasyondan kaynaklanan kısmının ayrıştırılarak, reel gelirin vergilendirilmesi amacını güden bir uygulamadır. Buna göre elde edilen gelire, ilgili yıl için belirlenen enflasyon indirim oranı uygulanır. Bu şekilde tespit edilen tutar, elde edilen gelirden düşülmek suretiyle beyana tabi menkul sermaye iradı tutarına ulaşılır.

1. Enflasyon indiriminin uygulanacağı gelirler

1 Ocak 2006 tarihinden itibaren enflasyon indirimi uygulamasına son verilmiştir. Ancak bazı istisnai durumlarda 2023 yılı gelirleri için de uygulanması mümkündür.

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi uyarınca, 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen her nevi tahvil ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerden elde edilen gelirlere 31 Aralık 2005 tarihinde yürürlükte olan mevzuatın uygulanması gerekmektedir.

Bu hüküm uyarınca, 1 Ocak 2006 tarihinden önce Türk lirası cinsinden ihraç edilmiş olan;

- ▶ Hazine bonusu ve Devlet tahvilleri,
- ▶ Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler ve
- ▶ Özel sektör tahvillerinden,

2023 yılında bireysel yatırımcılar tarafından elde edilen menkul sermaye iratları (kupon faizi ve itfa gelirleri) için enflasyon indirimi uygulaması devam etmektedir.

2. Enflasyon indirim oranı

Enflasyon indirim oranı her yıl için,

Yeniden değerlendirme oranı

DT ve HB ihalelerindeki bileşik ortalama faiz oranı

formülüyle hesaplanmaktadır. 2023 yılı gelirlerine uygulanacak olan enflasyon indirim oranı, 30 Aralık 2023 tarihli 2. mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanan 324 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği ile %352,38 olarak açıklanmıştır.

Buna göre enflasyon indirim oranı birden büyük (%352,38) çıktığından, bireysel yatırımcılar tarafından yukarıdaki menkul kıymetlerden 2023 yılında elde edilen menkul sermaye iratları (kupon faizi ve itfa gelirleri) tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir.

B. Endeksleme

Endeksleme, sadece bazı menkul kıymet alım satım kazançları için geçerli olan bir uygulamadır. Bu uygulama da enflasyon indiriminde olduğu gibi elde edilen kazancın enflasyon karşısındaki reel değerinin belirlenmesine yöneliktir.

Alım satım kazançlarında endeksleme; menkul kıymetlerin maliyet bedelinin, elden çıkarıldığı ay hariç olmak üzere, her ay için enflasyon oranına göre artırılması anlamına gelmektedir. Satış kazancı; satış bedelinden endekslenmiş maliyet bedelinin çıkarılması suretiyle hesaplanmaktadır. Endekslemede Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından her ay açıklanan Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksinin (Yİ-ÜFE) kullanılması gerekir. (Yİ-ÜFE listesi için Rehber'in sonuna bakınız.)

1. Endeksleme yönteminin kullanılabileceği kazançlar

1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilmiş olan; Devlet tahvili ve Hazine bonoları, Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler, eurobondlar ve özel sektör tahvilleri ile aynı tarihten önce iktisap edilmiş olan; yabancı hisse senetleri, yurt dışında kurulmuş yatırım fonlarına ait katılma belgeleri ve yabancı tahvillerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tespiti sırasında bu menkul kıymetlerin maliyet bedeli endekslemeye tabi tutulabilmektedir.

Ayrıca 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilmiş olan eurobondlar ile bu tarihten sonra iktisap edilmiş olan; yabancı tahviller, hisseleri BİST'te işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetleri ile yabancı hisse senetlerinin elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tespiti sırasında da aşağıdaki şartlar dahilinde endeksleme yapılabilmektedir.

a. 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren ihraç edilen veya alınan menkul kıymetlerde endeksleme

- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden itibaren ihraç edilen eurobondlarla,
- ▶ Aynı tarihten itibaren iktisap edilmiş olan; yabancı tahviller, hisseleri BİST'te işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetleri ile yabancı hisse senetlerinin,

elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tespiti sırasında bu menkul kıymetlerin maliyet bedeli endekslemeye tabi tutulabilmektedir. Ancak bu endekslemenin yapılabilmesi için alış ve satış tarihleri arasındaki Yİ-ÜFE farkının %10'dan fazla olması gerekmektedir.

Endeks farkının %10'un altında olması durumunda, endeksleme yönteminin kullanılması mümkün değildir. Bu durumda kazanç, satış bedelinden maliyet bedeli çıkarılmak suretiyle hesaplanmaktadır.

b. 2006'dan önce ihraç edilen veya alınan menkul kıymetlerde endeksleme

- ▶ 1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen; Devlet tahvili ve Hazine bonoları, Toplu Konut İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler, eurobondlar ve özel sektör tahvilleriyle,
- ▶ Aynı tarihten önce iktisap edilmiş olan; yabancı hisse senetleri, yurt dışında kurulmuş yatırım fonlarına ait katılma belgeleri ve yabancı tahvillerin,

elden çıkarılmasından sağlanan kazançların tespiti sırasında da endeksleme yöntemi kullanılabilir. Hatta endeksleme yapılabilmesi için endeks farkının %10'u aşma şartı da bulunmamaktadır. Başka bir deyişle endeks farkı %10'un altında olsa dahi, alım satım kazancının tespiti sırasında yukarıda sayılan menkul kıymetlerin maliyet bedelleri endekslemeye tabi tutulabilmektedir.

2. Endekslenmiş maliyet bedelinin hesaplanması

Menkul kıymetin endekslenmiş maliyet bedeli aşağıdaki formüle göre hesaplanmaktadır:

$$\text{Endekslenmiş maliyet bedeli} = \frac{\text{Satış tarihinden 1 ay önceki endeks}}{\text{Alış tarihinden 1 ay önceki endeks}} \times \text{Maliyet bedeli}$$

US900123AT75 tanımlı eurobondtan 25 Kasım 2022 tarihinde 500.000 USD nominallik alım yapıldığını varsayalım. 14 Ocak 2004 tarihinde ihraç edilmiş olan bu eurobondun vadesi ise 14 Şubat 2034'tür.

Alımda 525.000 USD (kirlili fiyat) ödenmiştir. Primli olarak alınmış olan bu kıymetin, satış tarihi itibarıyla alınmayan kuponlara isabet eden prim tutarı dâhil maliyeti 511.000 USD olarak hesaplanmıştır. Tahvil 20 Ekim 2023'te 530.000 USD'ye satılmıştır.

Alış tarihindeki (25.11.2022) MB döviz alış kuru 1 USD = 18,6045 TL
Satış tarihindeki (20.10.2023) MB döviz alış kuru 1 USD = 27,9649 TL

Alış tarihinden 1 ay önceki Yİ-ÜFE (Ekim/2022)* 2.011,13
Satış tarihinden 1 ay önceki Yİ-ÜFE (Eylül/2023)* 2.749,98

* Yİ-ÜFE listesi için Rehber'in sonuna bakınız.

TL maliyet bedeli (511.000 x 18,6045) = 9.506.899,50 TL

$$\text{Endekslenmiş maliyet bedeli} = \frac{2.749,98}{2.011,13} \times 9.506.899,50 = 12.999.549,25 \text{ TL}$$

3. Kazancın hesaplanması

Endekslemeye tabi menkul kıymetlerin satışında sağlanan kazanç, satış bedelinden maliyet bedelinin endekslenmesi sonucu bulunan tutarın düşülmesi suretiyle hesaplanmaktadır. Bu sayede enflasyonun elde edilen alım satım kazancı üzerindeki etkisi ortadan kaldırılmış olmaktadır.

Buna göre yukarıdaki örnekteki satış işleminden elde edilen kazancın şu şekilde hesaplanması gerekmektedir:

$$\text{TL satış tutarı (530.000 x 27,9649)} = 14.821.397,00 \text{ TL}$$
$$\text{Satış kazancı (14.821.397 - 12.999.549,25 TL)} = 1.821.847,75 \text{ TL}$$

Satış bedelinden endekslenmiş maliyet bedelinin düşülmesinden sonra kazanç 1.821.847,75 TL olarak hesaplanmaktadır. Endekslemenin avantajının görülebilmesi açısından, yukarıdaki örnekteki eurobond alım satım kazancının endeksleme uygulanmaksızın hesaplandığını varsayalım. Bu durumda alım satım kazancı, satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması suretiyle 5.314.497,50 TL (14.821.397 - 9.506.899,50) olarak hesaplanacaktı.

IV. Menkul kıymet alım satım kazançlarında zarar mahsubu

A. Tevkifata tabi olmayan menkul kıymetlerin satışında zarar mahsubu

Aynı yıl içinde alınıp satılan menkul kıymetlerden sağlanan değer artış kazançlarının tespitinde, menkul kıymetlerden birinin alım satımından doğan zararın, diğerinden sağlanan kârdan mahsup edilebileceğine ilişkin olarak Maliye Bakanlığı 21 Ocak 2003 tarihinde bir basın açıklaması yapmıştır.

Bakanlık bu açıklamasında, bir yıl içinde birden fazla menkul kıymet alım satım işlemi yapılması halinde, bu işlemlerden elde edilen kâr veya zarar tutarlarının birlikte değerlendirileceğini, dolayısıyla işlemin aynı yıl içinde yapılması koşuluyla bir işlem nedeniyle doğan zararın, diğer işlemler dolayısıyla elde edilen kârdan mahsup edilmesinin mümkün olabileceğini ifade etmiştir.

Diğer taraftan İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığının 23 Şubat 2012 tarihli özelgesinin sonuç bölümünde de "... 2006-2009 yılları arasında satın alınan New York borsasına kote edilmiş yabancı şirket hisse senetlerinin elden çıkarılmasında oluşacak zarar ile 2038 vadeli eurobondların elden çıkarılmasından doğacak kâr tutarları birlikte değerlendirilecek olup işlemin aynı yıl içinde yapılması koşuluyla, söz konusu zararın, bahse konu kârdan mahsubu mümkün bulunmaktadır." ifadelerine yer verilmiştir.

Maliye Bakanlığının basın açıklaması ve İdarenin yukarıdaki yazılı görüşü çerçevesinde, 2023 yılında geçici 67. madde kapsamında stopaja tabi olmayan menkul kıymet alım satım işlemlerinden oluşan zararlar, yine bu kıymetlerin alım satımından sağlanan kârlara mahsup edilebilecektir.

B. Geçici 67. madde kapsamında tevkifata tabi olan menkul kıymetlerin satışında zarar mahsubu

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamına giren menkul kıymetlerin elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, kazancın sağlanmasına aracılık eden banka veya aracı kurum tarafından tevkifata (stopaj) tabi tutulmaktadır. Alım satıma aracılık eden banka veya aracı kurum tarafından stopaj matrahı hesaplanırken, menkul kıymetlerin elden çıkarılması sırasında oluşan zarar, aynı türden menkul kıymetlerin alım satımından sağlanan kazançtan indirilebilmektedir.

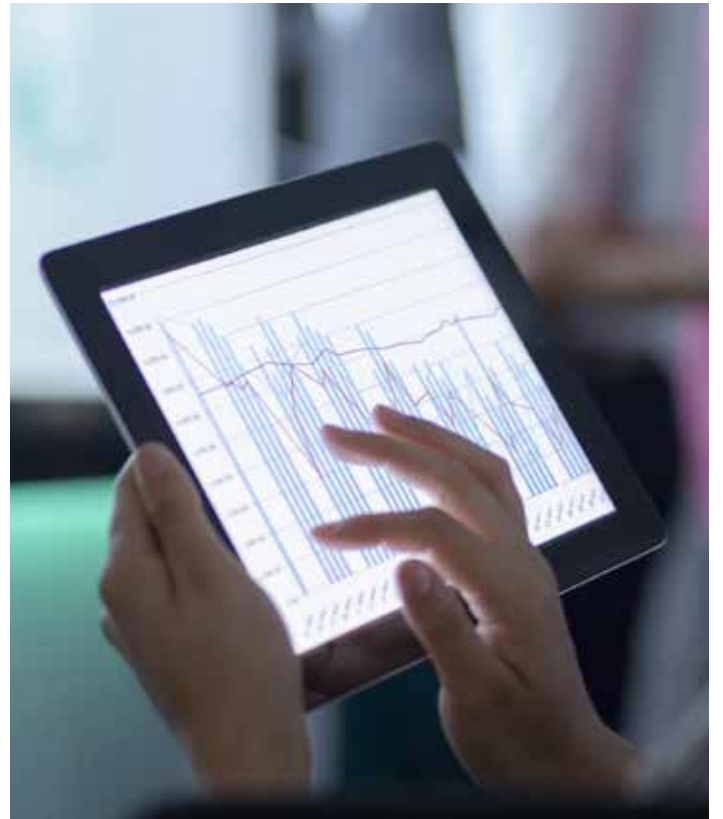
Aynı tür menkul kıymetten ne anlaşılması gerektiğine ilişkin sınıflandırma 257, 258, 269 ve 282 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliğlerinde yapılmıştır. Buna göre zarar mahsubu açısından menkul kıymetler;

- I. Sabit getirili menkul kıymetler,
- II. Değişken getirili menkul kıymetler,
- III. Diğer menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları,
- IV. Yatırım fonları katılma belgeleri ve yatırım ortaklıkları hisse senetleri,

olarak sınıflandırılmaktadır.

Bu sınıflandırma kapsamında bir yatırımcının üç aylık kazancını (stopaj matrahını) hesaplayacak olan aracı kurum tarafından, yatırımcının yatırım fonu katılma belgelerinden (4. sıra) sağladığı kazançtan, örneğin Devlet tahvili (1. sıra) alım satımından oluşan zararını mahsup etme imkânı bulunmamaktadır.

Banka veya aracı kurum tarafından bu gerçek kişi yatırımcının, yatırım fonu katılma belgelerinden sağladığı kazanç üzerinden stopaj yapılacak, Devlet tahvili satışından oluşan zararı ise ilgili yılı aşmamak üzere, diğer üç aylık dönemlerde, sabit getirili menkul kıymetlerden sağlanan kazançlardan mahsup edilebilecektir. Bu mahsubun ilgili yılda gerçekleştirilememesi durumunda zararın gelecek yıllara taşınması mümkün değildir.

V. İhtiyari beyanname

A. İhtiyari beyanname verilebilecek haller

Bir aracı kurum veya banka vasıtasıyla yapılan menkul kıymet satışından zarar oluşması halinde bu zarar, takvim yılı aşmamak üzere, aynı aracı kurum veya banka vasıtasıyla gerçekleştirilen aynı türden menkul kıymet satışlarından doğan kâra mahsup edilebilmektedir.

Farklı aracı kurum veya bankalarla çalışan yatırımcıların, bir kurumda kâr etmesi diğer kurumda aynı tür menkul kıymet alım satımı işlemlerinden zarar etmesi durumunda, bu zararın diğer kurumda sağlanan kazançtan mahsup edilmesi imkânı yoktur. Kazanç sağlanmış olan aracı kurum veya banka tarafından, diğer kurumdaki zarar dikkate alınmadan üçer aylık dönemler itibarıyla hesaplanan kazanç üzerinden stopaj yapılacaktır.

Ayrıca aynı kurumda gerçekleştirilen işlemlerde, önceki vergileme dönemlerinde (Örneğin; Ocak-Mart/2023) kazanç elde edilmesi, daha sonraki dönemlerde ise aynı tür menkul kıymet satış işlemlerinden zarar edilmesi söz konusu olabilmektedir. Bu durumda kazancın oluştuğu dönemde aracı kurum veya banka tarafından kazanç üzerinden hesaplanan stopaj vergi dairesine yatırılmaktadır. Aynı yıl içerisinde takip eden dönemlerde aynı tür menkul kıymet satışlarından zarar edilmesi durumunda, bu zararın önceki dönemlere ait stopaj matrahından düşülme imkânı bulunmamaktadır.

Bireysel yatırımcıların bu iki nedenden kaynaklanan mağduriyetinin giderilebilmesi için dileyen mükelleflere ihtiyari beyanname verme hakkı tanınmıştır. Buna göre farklı aracı kurumlarda hesabı bulunan ve bir hesabındaki alım satım işlemlerinden kâr elde edilmesine rağmen, diğer hesabında aynı tür menkul kıymetlerden zarar oluşması durumunda, bu zararın diğer aracı kurum veya bankadaki kârdan mahsubu ihtiyari beyanname verilmek suretiyle sağlanabilmektedir.

Yine aynı şekilde, ilk dönemde menkul kıymet satışından kâr elde eden ve bu kazancı üzerinden stopaj ödeyen yatırımcılar, sonraki dönemlerde aynı tür menkul kıymet satışlarından zarar oluşması durumunda, kendilerinden kesilmiş olan fazla stopajı ihtiyari beyanname vermek suretiyle iade alabilmektedirler.

Geçici 67. madde kapsamında tevkifata tabi tutulan ve yıllık gelir vergisi beyanname ile beyan edilmeyeceği belirtilen, menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının elden çıkarılmasından doğan kâr ve zararlar için takvim yılı itibarıyla ihtiyari beyanname verilebilmektedir.

Söz konusu beyan sadece menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarının alım satımına ilişkin olarak yapılabilir. Faiz ve itfa gelirleri ihtiyari beyannameye dahil edilemez. Alım satım işlemlerine ilişkin olarak beyan edilecek kazançlardan, aynı türden menkul kıymet ve diğer sermaye piyasası araçlarına ilişkin olması şartıyla yıl içinde oluşan zararların tamamı mahsup edilebilmektedir.

B. İhtiyari beyanname vergi oranı

Gelir Vergisi Kanunu'nun 103. maddesi uyarınca gelir vergisi Gelir Vergisi Kanunu'nun 103. maddesi uyarınca gelir vergisi artan oranlı bir tarifeye göre hesaplanmaktadır. Ancak zarar mahsubu ile ilgili olarak verilecek olan ihtiyari beyanname bu tarife yerine sabit bir oran kullanılmaktadır.

İhtiyari beyanda uygulanacak olan vergi oranı, geçici 67. maddenin (11) numaralı fıkrasında %15 olarak belirlenmiştir. Ancak söz konusu oran 2011/1854 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile;

- ▶ Hisse senetlerine ve hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden,
- ▶ Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören varantlar dahil olmak üzere hisse senetlerinden (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç),
- ▶ Hisse senedi yoğun fonların katılma belgelerinden,

elde edilen kazançlar için %0, diğer kazançlar için ise %10 olarak belirlenmiştir.

C. İhtiyari beyannamenin verilme zamanı ve yeri

263 seri numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği'nde ihtiyari beyanın "GVK Geçici 67/11'inci Maddesine Göre İhtiyari Beyanda Bulunan Mükellefler İçin Yıllık Gelir Vergisi Beyanname" ile yapılabileceği gibi internet ortamında da yapılabileceği belirtilmektedir. Tebliğ'de bu beyannamenin de Gelir Vergisi Kanunu'nun 92. maddesinde belirtilen süre içerisinde ilgili vergi dairesine verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Buna göre 2023 yılında gerçekleştirilen işlemler dolayısıyla verilecek olan ihtiyari beyannamenin de normal gelir vergisi beyanname verme süresi içerisinde (2024/Mart ayının sonuna kadar) verilmesi gerekmektedir.

İhtiyari beyannamenin, tam mükellef bireysel yatırımcılar tarafından ikametgâhlarının bulunduğu yer vergi dairesine verilmesi gerekmektedir. Öteden beri mükellef olanlar ise bu beyannamelerini gelir vergisi beyannamesini verdikleri vergi dairesine tevdi edeceklerdir.

Örnek

Yatırımcı (A), (Z) Menkul Kıymetler A.Ş. aracılığıyla 22 Aralık 2021 tarihinden önce almış olduğu Devlet tahvillerini 2023 yılında aşağıdaki tarihlerde satmıştır. Satılan menkul kıymetler ile aracı kurum tarafından yapılan stopaja ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

Tarih	Kâr/ Zarar	Sonraki Döneme Devreden Zarar	Stopaj Matrahı	Stopaj (%10)
15 Şubat 2023	-50.000	50.000	0	0
12 Nisan 2023	40.000	10.000	0	0
5 Eylül 2023	70.000	0	60.000	6.000
12 Aralık 2023	-15.000	0	0	0
Toplam	45.000		60.000	6.000

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere (A), 2023 yılında (Z) Menkul Kıymetler A.Ş. aracılığıyla gerçekleştirdiği Devlet tahvili alım satım işlemlerinin bir kısmından kâr (110.000 TL), bir kısmından da zarar (65.000 TL) etmiştir. Buna göre (A)'nın 2023 yılı net kazancı 45.000 TL (110.000 - 65.000) olmaktadır. Bu kazanç üzerinden ödenmesi gereken gelir vergisi 4.500 TL'dir (45.000 x %10). Aracı kurum tarafından (A)'nın 2023 yılı işlemleri üzerinden kesilen vergi (stopaj) tutarı ise 6.000 TL'dir.

(A) tarafından verilecek olan ihtiyari beyanname ile aradaki 1.500 TL'lik (6.000 - 4.500) vergi farkının iade alınması mümkün bulunmaktadır.

VI. Menkul kıymet bazında elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi

A. Hisse senedi satış kazançları

1. Yerli hisse senetlerinin satışı

a. 2006 yılından önce alınanlar

1 Ocak 2006 tarihinden önce alınan; BİST'te işlem gören hisse senetlerinin en az 3 ay, işlem görmeyen tam mükellef kurumlara ait hisse senetlerinin ise 1 yıl elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazanç gelir vergisinden istisnadır.

Her iki tür hisse senedinin de 2023 yılında elden çıkarılması durumunda 3 ay ve 1 yıllık süreler dolmuş olacağından, sağlanan kazanç beyan edilmeyecek ve dolayısıyla üzerinden gelir vergisi de ödenmeyecektir. Ayrıca aracı kurum veya bankalar tarafından bu kazançlar üzerinden stopaj yapılması da söz konusu değildir.

b. 01.01.2006 tarihinden itibaren alınanlar

i. Borsa İstanbul'da (BİST) işlem görenler

BİST'te işlem gören hisse senetlerinin satışından sağlanan kazancın stopaja tabi olup olmadığı konusu menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO) hisse senetleri ile bunlar dışındaki hisse senetleri için farklılık arz etmektedir.

Bireysel yatırımcıların BİST'te işlem gören MKYO dışındaki hisse senetlerini elden çıkarmaları durumunda stopaj oranı %0 olarak uygulanmaktadır.

BİST'te işlem gören MKYO hisse senetlerinin 1 yıldan daha fazla elde tutulduktan sonra satılmasından elde edilen kazanç stopaja tabi değildir. Bu süreden daha az elde tutulan MKYO hisse senetlerinin satışından sağlanan kazançlar üzerinden ise ilgili banka veya aracı kurum tarafından %10 oranında stopaj yapılması gerekmektedir.

Aynı hisse senedinden birden fazla alış yapılmış olması durumunda, stopaj yapılacak kazancın İlk Giren İlk Çıkar (FIFO) yöntemi ile belirlenmesi gerekmektedir. Aynı gün içerisinde yapılan satışlarda ortalama maliyet yöntemi de kullanılabilir.

Kesilen verginin (stopaj) oranı ister %10 isterse de %0 olsun, bu vergi bireysel yatırımcı açısından nihai vergi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle söz konusu gelirler için ayrıca beyanname verilmesine gerek yoktur.

Örnek

Mükellef (B) 2023 yılının üçüncü üç aylık döneminde (2023/ Temmuz-Eylül) bir aracı kurum vasıtasıyla (Y) Menkul Kıymet Yatırım Ortaklığı A.Ş.'nin hisse senetlerinden almıştır. Alış işlemleri aşağıdaki gibidir. Söz konusu yıl içerisinde bunlardan başka hisse senedi alış işlemi bulunmamaktadır.

Alış tarihi	Alış (Adet)	Alış fiyatı (TL)	Alış tutarı (TL)
13.07.2023	10.000	22,50	225.000
20.07.2023	5.000	22,00	110.000
05.08.2023	20.000	20,00	400.000
Toplam	35.000		735.000

Mükellef (B) tarafından alınmış olan 35.000 adet MKYO hisse senedinin, 27.000 adedi aynı dönemde satılmıştır. Satış bilgileri aşağıdaki gibidir:

Satış tarihi	Satış (Adet)	Satış fiyatı (TL)	Satış tutarı (TL)
27.07.2023	14.000	24,00	336.000
15.08.2023	13.000	26,50	344.500
Toplam	27.000		680.500

İşlemlerin gerçekleştirilmiş olduğu aracı kurum tarafından, stopaj matrahı belirlenirken İlk Giren İlk Çıkar (FIFO) yönteminin kullanılması gerekmektedir. Bu yöntem kullanılarak öncelikle satılan hisse senetlerinin alış bedelleri aşağıdaki gibi belirlenecektir:

Satış tarihi	Satış (Adet)	Alış tarihi	Alış (Adet)	Alış fiyatı (TL)	Alış tutarı (TL)
27.07.2023	14.000	13.07.2023	10.000	22,50	225.000
		20.07.2023	4.000	22,00	88.000
15.08.2023	13.000	20.07.2023	1.000	22,00	22.000
		05.08.2023	12.000	20,00	240.000
Toplam	27.000		27.000		575.000

Satışı gerçekleştirilen 27.000 adet MKYO hisse senedinden elde edilen satış kazancı üzerinden işlemi gerçekleştiren aracı kurum tarafından %10 oranında stopaj yapılacaktır.

Satış tutarı	680.500 TL
Satılan hisse senetlerinin alış tutarı	575.000 TL
Satış kazancı (stopaj matrahı) (680.500 - 575.000)	105.500 TL
Hesaplanan stopaj (105.500 x %10)	10.550 TL
Stopaj sonrası satış bedeli (680.500 - 10.550)	669.950 TL

Mükellef (B) tarafından elde edilen 105.500 TL tutarındaki kazanç, stopaj yoluyla vergilendirildiğinden bu gelir için beyanname verilmeyecektir. Kesilmiş olan 10.550 TL tutarındaki stopaj nihai vergi olarak kabul edilmektedir.

Yukarıdaki örnekte yer alan hisse senedi MKYO değil BİST'te işlem gören başka bir şirketin hisse senedi olsaydı, aracı kurum tarafından stopajın oranı %0 olarak uygulanacaktı.

ii. Borsa İstanbul'da (BİST) işlem görmeyenler

Halka açık olmayan tam mükellef kurumlara ait hisse senetleri, BİST'e kote olmadığı için, satışından elde edilen kazanç üzerinden stopaj yapılmaz. Genel kural olarak bu menkul kıymetlerden elde edilen satış kazançlarının gelir vergisi beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir. Ancak söz konusu hisse senetlerinin en az 2 yıl süre elde tutulduktan sonra satılması durumunda elde edilen kazanç gelir vergisinden de istisnadır.

Buna göre, örneğin 16 Ekim 2021 tarihinde alınan halka açık olmayan tam mükellef bir kurumun hisse senedinin, 17 Ekim 2023 veya sonrasında satılması durumunda elde edilen kazanç vergiye tabi olmayacaktır.

Yukarıda belirtilen süre (2 yıl) dolmadan satılması durumunda, elde edilen kazanç için herhangi bir istisna tutar söz konusu değildir. Bu nedenle satıştan elde edilen kazancın tamamının beyan edilerek, üzerinden hesaplanan gelir vergisinin ödenmesi gerekmektedir. Kazancın hesaplanması sırasında alış ve satış arasındaki endeks farkının %10'u geçmesi şartıyla endeksleme yöntemi de kullanılabilir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları" bölümünde, Yİ-ÜFE listesi ise Rehber'in sonunda yer almaktadır.

2. Yabancı hisse senetlerinin satışı

a. 2006 yılından önce alınanlar

Bireysel yatırımcıların tarafından 01.01.2006 tarihinden önce satın alınan yabancı hisse senetlerinin satışından sağlanan kazancın; satış bedelinin Türk lirası karşılığında, alış bedelinin Türk lirası karşılığının düşülmesi suretiyle hesaplanması gerekmektedir. Ayrıca alış bedelinin endekslenmesi yöntemi de kullanılabilir. Bu yöntemin kullanılabilmesi için Yİ-ÜFE farkının %10'u aşma şartı yoktur.

Bu şekilde bulunan alım satım kazancının 129.000 TL'den az olması durumunda beyan edilmez. Aşması durumunda ise 129.000 TL'yi aşan kısmın beyan edilmesi gerekmektedir.

Yukarıdaki menkul kıymetlerin yanında, 01.01.2006 tarihinden önce satın alınan diğer menkul kıymetlerden de alım satım kazancı elde edilmesi durumunda, bu istisnanın, toplam alım satım kazancına uygulanması gerektiği unutulmamalıdır.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları"

bölümünde, Yİ-ÜFE listesi ise Rehber'in sonunda yer almaktadır.

b. 01.01.2006 tarihinden itibaren alınanlar

01.01.2006 tarihinden sonra satın alınan yabancı hisse senetlerinin, 2023 yılında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar geçici 67. maddenin kapsamına girmemektedir. Dolayısıyla bu gelirler üzerinden stopaj ödenmesi söz konusu değildir.

Bu menkul kıymetlerden 2023 yılında elde edilen alım satım kazançlarının Türk lirası bazında hesaplanması gerekir. Bu kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yönteminin kullanılabilmesi için ise Yİ-ÜFE farkının %10'un üzerinde olması şartı bulunmaktadır. Alış ve satış tarihleri arasındaki Yİ-ÜFE farkının %10'un altında kalması durumunda satış kazancı; satış bedelinden endekslenmiş alış bedelinin çıkarılması şeklinde değil, satış bedelinden alış bedelinin çıkarılması şeklinde tespit edilecektir.

Yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan kazanç için herhangi bir istisna söz konusu olmayıp, kazancın tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları" bölümünde, Yİ-ÜFE listesi ise Rehber'in sonunda yer almaktadır.

B. Hisse senedi kâr payları (temettü gelirleri)

Gelir Vergisi Kanunu'nda "kâr payı" kavramı tanımlanmamıştır. Ancak GVK'nın 75. maddesinde menkul sermaye iradı olarak nitelendirilecek olan aşağıdaki kâr payı türleri sayılmıştır:

- ▶ Her nevi hisse senetlerinin kâr payları,
- ▶ İştirak hisselerinden doğan kazançlar,
- ▶ Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr payları.

"Kurumlardan alınan kâr payı" kavramı, yukarıda sayılan ve Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (1), (2) (adi komandit şirketlerde komanditerlerin kâr payları hariç) ve (3) numaralı bentlerinde belirtilen kâr paylarını ifade etmektedir.

Aynı fıkranın 12. bendinde de faizsiz olarak kredi verenlere ödenen kâr payları ile kâr ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kâr payları ve özel finans kurumlarınca (katılım bankaları) kâr ve zarara katılma hesabına ödenen kâr payları da menkul sermaye iradı olarak sayılmıştır. Söz konusu menkul sermaye iratları anılan bentte kâr payı olarak tanımlanmakla birlikte, bu iratlar bir alacak hakkına dayanmakta olduğundan, vergi uygulaması bakımından mevduat faizleri ile aynı nitelikte kabul edilmekte ve vergilendirilmesi de bu gelirlerin vergileme esaslarına göre yapılmaktadır. Dolayısıyla bunlar kurumlardan alınan kâr payı (temettü geliri) kavramı içinde değerlendirilmemektedir.

1. Tevkifata tabi temettü gelirleri

a. Tevkifat oranı

Gelir Vergisi Kanunu uyarınca tam mükellef kurumlar tarafından gerçek kişi ortaklara kâr payı (temettü) dağıtıldığı sırada tevkifat (vergi kesintisi-stopaj) yapılması gerekmektedir. Bu tevkifatın oranı; menkul kıymet yatırım ortaklığı (MKYO), gayrimenkul yatırım ortaklığı (GYO) ve girişim sermayesi yatırım ortaklığı hisse senetlerinden elde edilen temettü gelirlerinde %0, bunlar dışındaki hisse senetlerinden elde edilen temettü gelirlerinde %10'dur. 4936 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (RG: 22.12.2021) ile değiştirilmeden önce bu oran %15 olarak uygulanmaktaydı.

Örneğin bir anonim şirketin 2023 yılında yaptığı kâr dağıtımına istinaden gerçek kişi ortağının payına brüt 100.000 TL temettü düştüğünü varsayalım. Bu durumda, temettüyü dağıtan kurum tarafından 10.000 TL (100.000 x %10) tevkifat yapılacak ve kalan net tutar olan 90.000 TL (100.000 - 10.000) ortağa ödenecektir.

b. Beyan ve vergilendirme

2023 yılında hisse senetlerinden elde edilen brüt temettü gelirlerinin %50'si gelir vergisinden istisnadır. Kurumların yönetim kurulu başkanı ve üyelerine verilen temettü ikramiyeleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir. İstisna düştükten sonra kalan tutar, 150.000 TL'lik beyan sınırı ile karşılaştırılır. 150.000 TL'lik beyan sınırından daha az ise beyan edilmesine gerek yoktur. Fazla olduğu takdirde, istisna sonrası tutarın tamamının beyan edilmesi gerekir.

150.000 TL'lik beyan sınırının hesabında yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

Bu şekilde hesaplanarak beyan edilen temettü geliri üzerinden hesaplanan vergiden, temettüyü dağıtan kurum tarafından kesilen vergilerin (%10 veya %0) tamamı mahsup edilebilmektedir. Mahsuptan sonra fark vergi ödenebileceği gibi, kesilen vergi daha fazla ise aradaki farkın iade alınabilmesi de mümkündür.

Buna göre beyana tabi başka menkul veya gayrimenkul sermaye iradı bulunmayan bireysel yatırımcının, tam mükellef statüsündeki bir kurumdan 2023 yılında elde ettiği net temettü geliri (%10 oranında stopaj yapıldıktan sonra kalan tutar);

- ▶ 270.000 TL'den az ise beyanname verilmez. Bu durumda kâr payını dağıtan kurum tarafından %10 oranında kesilen vergi (stopaj) nihai vergi kabul edilmektedir.
- ▶ 270.000 TL ile 360.000 TL arasında ise beyanname verilmesi gerekmektedir. Bu durumda ödenecek vergi çıkmadığı gibi, vergi dairesinden iade de talep edilebilecektir.
- ▶ 360.000 TL'den fazla ise beyanname verilmesi ve fark vergi ödenmesi gerekmektedir.

Örnek

(Y) A.Ş. Türk Ticaret Kanunu uyarınca ayrılması gereken yedek akçeler ayrıldıktan sonra kalan 2022 takvim yılına ilişkin kârın tamamının ortaklara dağıtılmasına karar vermiş ve söz konusu temettü ortaklara 6 Nisan 2023'te ödenmiştir.

Bu kâr dağıtımından, (Y) A.Ş.'nin gerçek kişi ortağı olan (C)'nin hissesine 450.000 TL net temettü düşmüş ve bu tutar (C)'nin banka hesabına yatırılmıştır. 450.000 TL, (Y) A.Ş. tarafından dağıtılan brüt temettü üzerinden %10* oranında gelir vergisi tevkifatı yapıldıktan sonra kalan net tutardır. (C)'nin beyana tabi başka geliri bulunmamaktadır.

* Yüzde 15 olarak uygulanan bu oran 4936 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (RG: 22.12.2021) ile 22.12.2021 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere %10'a düşürülmüştür.

Net tutardan, brüt tutarın hesaplanmasında kullanılan formül aşağıdaki gibidir.

$$\text{Brüt tutar} = \frac{\text{Net tutar}}{(1 - \text{tevkifat oranı})}$$

Buna göre 450.000 TL'lik net temettünün brüt tutarı, %10'luk tevkifat oranına göre aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

$$\text{Brüt temettü tutarı} = \frac{450.000}{(1 - 0,10)} = \frac{450.000}{0,90} = 500.000 \text{ TL}$$

▶ Elde edilen temettü geliri (Brüt)	500.000 TL
▶ İstisna tutar (500.000 / 2) (-)	250.000 TL
▶ İstisna sonrası kalan temettü*	250.000 TL
▶ Gelir vergisi matrahı	250.000 TL
▶ Hesaplanan gelir vergisi 150.000 TL için 26.500 TL (250.000 - 150.000) x %27 = 27.000 TL	53.500 TL
▶ Mahsup edilecek stopaj (500.000 x %10) (-)	50.000 TL
▶ Ödenecek gelir vergisi (53.500 - 50.000)	3.500 TL

* İstisna sonrası kalan 250.000 TL, 150.000 TL'lik beyan sınırını aştığından, 250.000 TL'nin tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

2. Tevkifata tabi olmayan temettü gelirleri

Kurumlar vergisi mükellefleri tarafından;

- 31.12.1998 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde ettikleri kazançların,
- Yukarıdakiler dışında kalan ve 31.12.2002 veya daha önceki tarihlerde sona eren hesap dönemlerinde elde edilen, kurumlar vergisinden istisna edilmiş kazançların,
- GVK geçici 61. madde kapsamında tevkifata tâbi tutulmuş kazançların (yatırım indirimi istisnası),

dağıtılması halinde, gerçek kişi ortaklardan stopaj yapılmamaktadır.

2023 yılında, 2002 ve önceki yıllara ilişkin kârların dağıtımına rastlanması pek mümkün olmadığından bu konuda açıklama yapılmayacaktır. Ancak GVK geçici 61. madde kapsamında yatırım indirimi istisnasından yararlanan tevkifata tabi tutulmuş kazançların 2023 yılında dağıtılmış olma ihtimali bulunmaktadır.

GVK geçici 61. madde kapsamında %19,8 oranında tevkifata tabi tutulmuş kazançların dağıtılmasından gerçek kişilerce elde edilen kâr paylarının net tutarına, kâr payının 1/9'u eklendikten sonra, bulunan tutarın yarısı vergiye tâbi gelir olarak dikkate alınmaktadır. Bu gelirler ile ilgili olarak yıllık beyanname verilmesi halinde, beyannameye intikal ettirilen tutarın 1/5'i beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilebilmektedir.

3. Bedelsiz hisse senedi kâr payları

Şirketlerin;

- ▶ Özkaynaklara ilişkin enflasyon farklarının sermayeye ilave edilmesi,
- ▶ Gayrimenkul veya iştirak hisseleri satış kazancının sermayeye ilavesi,
- ▶ Emisyon primlerinin sermayeye ilavesi,
- ▶ Dönem kârı ve geçmiş dönem kârı veya olağanüstü yedeklerin dağıtılmayarak sermayeye ilavesi,

dolayısıyla verdikleri hisse senetleri kâr payı olarak beyan edilmez.

4. Yabancı hisse senetlerinden elde edilen temettü gelirleri

Yabancı hisse senetlerinden 2023 yılında elde edilen temettü gelirleri için 8.400 TL'lik beyan sınırı bulunmaktadır. Elde edilen gelirin bu tutarın altında kalması durumunda söz konusu gelir beyan edilmez. Beyan sınırını aşan bir gelir elde edilmesi durumunda ise tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Ancak beyan sınırının hesabında, bir takvim yılı içerisinde elde edilen ve tevkifata veya istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının toplamının dikkate alınması gerektiği unutulmamalıdır.

C. Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelirler

1. Faiz gelirleri

a. 2006 yılından önce ihraç edilenler

Türk lirası cinsinden ihraç edilen tahvil ve bonolardan 2023 yılında elde edilen faiz gelirlerine enflasyon indirimi uygulandıktan sonra kalan tutarın 150.000 TL'yi aşması durumunda, indirim sonrası kalan faiz gelirin tamamının beyan edilmesi gerekir.

Ancak yukarıdaki menkul kıymetlerden 2023 yılında elde edilen menkul sermaye iratlarının (kupon faizi ve itfa gelirleri) beyanında kullanılacak olan enflasyon indirim oranı %352,38

olarak açıklanmıştır. Söz konusu oran birden büyük (%352,38) olduğundan, bireysel yatırımcılar tarafından yukarıdaki menkul kıymetlerden 2023 yılında elde edilen menkul sermaye iratları tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir.

Enflasyon indirimi uygulamasına ilişkin açıklamalar "III/A Enflasyon indirimi" bölümünde yer almaktadır.

Döviz cinsinden ihraç edilen veya dövize ya da başka bir değere (örneğin TÜFE) endeksli tahviller için ise enflasyon indirim uygulaması söz konusu değildir. Bu menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirin 150.000 TL'lik beyan sınırını aşması durumunda tamamının beyan edilmesi gerekir. Söz konusu menkul kıymetlerin itfasında oluşan anapara kur farkı veya endeks farkı da gelir sayılmaz.

150.000 TL'lik beyan sınırının hesabında yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

b. 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilenler

Bireysel yatırımcıların 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde ettikleri faiz gelirleri üzerinden aşağıdaki oranlarda tevkifat yapılmaktadır:

- ▶ 22.12.2021-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilenlerden elde edilen faiz gelirlerinden %0 (sıfır),
- ▶ Hazine ve Maliye Bakanlığı'nca ihraç edilen altına dayalı devlet iç borçlanma senetlerinden elde edilen faiz gelirlerinden %0 (sıfır),
- ▶ Hazine ve Maliye Bakanlığı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü tarafından halka arz yoluyla ihracı gerçekleştirilen Darphane sertifikalarından elde edilen gelirlerden %0 (sıfır).

Yukarıdakiler dışındaki Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 2023 yılında elde edilen faiz gelirleri ise %10 oranında stopaja tabidir.

Vergi kesintisi, gelirin sağlanmasına aracılık eden banka veya aracı kurum tarafından yapılır. Stopajın oranı ister %10 isterse de %0 olsun, bireysel yatırımcılar açısından nihai vergi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle söz konusu menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirin tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

2. Alım satım kazançları

a. 2006 yılından önce ihraç edilenler

1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarının elden çıkarılmasından sağlanan alım satım kazancının 129.000 TL'lik kısmı gelir vergisinden istisnadır. Bu tutarı aşan bir kazanç elde edilmesi durumunda aşan kısım vergiye tabidir.

Ancak sözü geçen 129.000 TL'lik istisna, bu menkul kıymetlerden elde edilen alım satım kazancının yanında, diğer menkul kıymetlerden elde edilen beyana tabi alım satım kazançlarının bulunması durumunda, toplam alım satım kazancına uygulanmalıdır.

Alım satım kazancının belirlenmesi sırasında bu menkul kıymetlerin maliyet bedellerinin Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksine (Yİ-ÜFE) göre endekslemeye tabi tutulması mümkündür. Bu endekslemenin yapılabilmesi için endeks farkının %10'u aşması şartı yoktur. Başka bir deyişle, endeks farkı %10'un altında olsa dahi, alım satım kazancının tespiti sırasında yukarıda sayılan menkul kıymetlerin maliyet bedelleri endekslemeye tabi tutulabilir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları" bölümünde, Yİ-ÜFE listesi ise Rehber'in sonunda yer almaktadır.

b. 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilenler

Bireysel yatırımcıların, 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 2023 yılında elde ettikleri alım satım kazançları üzerinden aşağıdaki oranlarda tevkifat yapılmaktadır:

- ▶ 22.12.2021-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından sağlanan kazançlardan %0 (sıfır),
- ▶ Hazine ve Maliye Bakanlığınca ihraç edilen altına dayalı devlet iç borçlanma senetlerinden sağlanan kazançlardan %0 (sıfır),
- ▶ Hazine ve Maliye Bakanlığı Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü tarafından halka arz yoluyla ihracı gerçekleştirilen Darphane sertifikalarından sağlanan kazançlardan %0 (sıfır).

Yukarıdakiler dışındaki Devlet tahvili ve Hazine bonolarından 2023 yılında sağlanan alım satım kazançları ise %10 oranında stopaja tabidir.

Stopajın oranı ister %10 isterse de %0 olsun, bireysel yatırımcılar için nihai vergi olarak kabul edildiğinden yukarıdaki menkul kıymetlerden sağlanan alım satım kazancının tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu kazançlar beyannameye dahil edilmez.

D. Eurobondlardan elde edilen gelirler

Eurobond, Hazine Müsteşarlığı tarafından uzun vadeli ve kuponlu olarak, yabancı para cinsinden yurt dışı piyasalarda ihraç edilen borçlanma aracıdır.

Aracı kurum veya banka aracılığıyla, eurobond alım satımı yapılması veya eurobondlardan faiz geliri elde edilmesi durumunda, bu kurumlar tarafından herhangi bir vergi kesintisi yapılmaz. Tevkifat yapılmadığı için bu gelir ve kazançların varsa belirlenen istisna veya beyan sınırı tutarlarını aşması halinde gelir vergisi beyanname ile beyan edilmesi gerekir.

Ayrıca Eurobondlar döviz cinsinden ihraç edildikleri için, hangi tarihte ihraç edilmiş olursa olsun, bu menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirin enflasyon indirimi uygulanamaz.

1. Faiz gelirleri

Eurobond kupon faiz geliri, kuponun tahsil edildiği tarihteki T.C. Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınarak Türk lirasına çevrilir. Eurobondların anapara kur farkları gelir kabul edilmez.

Bu menkul kıymetlerden 2023 yılında elde edilen faiz gelirin 150.000 TL'yi aşması durumunda, tamamının beyan edilmesi gerekir.

Ancak söz konusu 150.000 TL'lik beyan sınırının hesabında, yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

2. Alım satım kazançları

a. 2006 yılından önce ihraç edilenler

Eurobondların elden çıkarılmasından sağlanan kazancın, elden çıkarma karşılığında alınan yabancı para tutarının TL karşılığında, bunların alımında ödenen yabancı para tutarının TL karşılığı ve varsa alım satım giderlerinin düşülmesi suretiyle hesaplanması gerekmektedir. Kazancın hesaplanması sırasında maliyet bedelinin endekslenmesi yöntemi de kullanılabilir.

Bu yöntem uygulandıktan sonra bulunan alım satım kazancının, 2023 yılı için 129.000 TL'yi aşması durumunda aşan kısmın beyan edilmesi gerekmektedir.

Bu istisnanın, yukarıdaki menkul kıymetlerin yanında, diğer menkul kıymetlerden de beyana tabi alım satım kazancı elde edilmesi durumunda, toplam kazançta uygulanması gerektiği unutulmamalıdır.

Endekslemeye kullanılması gereken Yİ-ÜFE listesi Rehber'in sonunda yer almaktadır.

Örnek

Türkiye'de tam mükellef statüsünde bulunan (D), 03.02.2023 tarihinde, US900123AT75 tanımlı eurobondtan 200.000 USD nominali 210.000 USD kirli fiyata almıştır. Primli olarak alınmış olan bu menkul kıymetin, satış tarihi itibarıyla alınmayan kuponlara isabet eden prim tutarı dahil maliyeti 206.000 USD olarak hesaplanmıştır.

Bu eurobond 05.10.2023 tarihinde 212.000 USD'ye satılmıştır. Satılan eurobond 2004 yılında ihraç edilmiş ve (D)'nin beyana tabi başka geliri bulunmamaktadır.

Veriler

Alış tarihindeki (03.02.2023) MB döviz alış kuru 1 USD = 18,7913 TL
Satış tarihindeki (05.10.2023) MB döviz alış kuru 1 USD = 27,5316 TL

Alış tarihinden 1 ay önceki Yİ-ÜFE (Ocak 2023)* 2.105,17
Satış tarihinden 1 ay önceki Yİ-ÜFE (Eylül 2023)* 2.749,98

* Yİ-ÜFE listesi için Rehber'in sonuna bakınız.

Gelir vergisi hesabı

▶ Maliyet bedelinin TL karşılığı (206.000 x 18,7913)	3.871.007,80 TL
▶ Endekslenmiş maliyet bedeli (2.749,98 / 2.105,17 x 3.871.007,80)	5.056.690,92 TL
▶ Satış tutarının TL karşılığı (212.000 x 27,5316)	5.836.699,20 TL
▶ Eurobond satış kazancı (5.836.699,20 - 5.056.690,92)	780.008,28 TL
▶ Gelir vergisinden istisna tutar (-)	129.000,00 TL
▶ Beyana tabi alım satım kazancı (780.008,28 - 129.000)	651.008,28 TL
▶ Gelir vergisi matrahı	651.008,28 TL
▶ Hesaplanan (ödenecek) gelir vergisi 370.000 TL için 85.900 TL (651.008,28 - 370.000) x %35 = 98.352,90 TL	184.252,90 TL

(D), endeksleme yöntemini kullanmasaydı, yukarıdaki eurobond alım satım işleminden elde ettiği kazanç 1.965.691,40 TL (5.836.699,20 - 3.871.007,80) olarak hesaplanacaktı. Bu durumda da 129.000 TL'lik istisnayı aşan tutar olan 1.836.691,40 TL üzerinden, 2023 yılı gelir vergisi tarifesine göre 599.241,99 TL tutarında gelir vergisi ödemek zorunda kalacaktı.

b. 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilenler

1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen eurobondların 2023 yılında elden çıkarılmasından sağlanan kazancın; elden çıkarma karşılığında alınan yabancı para tutarının TL karşılığından, bunların alımında ödenen yabancı para tutarının TL karşılığı ve varsa alım satım giderlerinin düşülmesi suretiyle hesaplanması gerekmektedir. Bu hesaplama sırasında maliyet bedelinin endekslenmesi yöntemi de kullanılabilir. Ancak bu yöntemin kullanılabilmesi için Yİ-ÜFE farkının %10'un üzerinde olma şartı bulunmaktadır.

Yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan kazanç için herhangi bir istisna söz konusu olmayıp, kazancın tutarı ne olursa olsun beyan edilmesi gerekmektedir.

Endekslemede kullanılması gereken Yİ-ÜFE listesi Rehber'in sonunda yer almaktadır.

Örnek

Yukarıdaki örnekte yer alan eurobondun 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edildiğini varsayalım. Bu durumda beyan edilmesi gereken kazanç aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

Eylül 2023 Yİ-ÜFE ile Ocak 2023 Yİ-ÜFE farkı %10'un üzerinde olduğundan (%30,63), kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yöntemi kullanılabilir. Satış bedelinin TL karşılığından, endekslenmiş maliyet bedelinin TL karşılığının düşülmesi suretiyle bulunan kazanç için herhangi bir istisna tutar söz konusu olmadığından, tamamının gelir vergisi beyanamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir. (Yİ-ÜFE listesi için Rehber'in sonuna bakınız.)

▶ Maliyet bedelinin TL karşılığı (206.000 x 18,7913)	3.871.007,80 TL
▶ Endekslenmiş maliyet bedeli (2.749,98 / 2.105,17 x 3.871.007,80)	5.056.690,92 TL
▶ Satış tutarının TL karşılığı (212.000 x 27,5316)	5.836.699,20 TL
▶ Eurobond satış kazancı (5.836.699,20 - 5.056.690,92)	780.008,28 TL
▶ Gelir vergisinden istisna tutar (-)	0,00 TL
▶ Beyana tabi alım satım kazancı	780.008,28 TL
▶ Gelir vergisi matrahı	780.008,28 TL
▶ Hesaplanan (ödenecek) gelir vergisi 370.000 TL için 85.900 TL (780.008,28 - 370.000) x %35 = 143.502,90 TL	229.402,90 TL

Endekslemenin avantajının görülebilmesi açısından, bu örnekteki eurobond alım satım kazancının da endeksleme uygulanmaksızın hesaplandığını varsayalım. Bu durumda elde ettiği kazanç 1.965.691,40 TL (5.836.699,20 - 3.871.007,80) olarak hesaplanacaktı. Bu tutar üzerinden, 2023 yılı gelir vergisi tarifesine göre 647.676,56 TL tutarında gelir vergisi ödemek zorunda kalacaktı.

E. Özel sektör tahvillerinden elde edilen gelirler

1. Faiz gelirleri

a. Türkiye'de ihraç edilenler

i. 2006 yılından önce ihraç edilenler

01.01.2006 tarihinden önce TL cinsinden ihraç edilen özel sektör tahvillerinden 2023 yılında elde edilen faiz gelirleri üzerinden, Gelir Vergisi Kanunu'nun 94/7. maddesi uyarınca %10 oranında stopaj yapılması gerekmektedir. Bu gelirlerle enflasyon indirimi uygulandıktan sonra kalan tutarın 150.000 TL'yi aşması durumunda, indirim sonrası kalan faiz gelirin tamamı beyan edilecektir. Beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden, faiz ödemesi sırasında %10 oranında tevkif edilen (kesilen) vergiler mahsup edilebilmektedir.

Ancak yukarıdaki menkul kıymetlerden 2023 yılında elde edilen menkul sermaye iratlarının (kupon faizi ve itfa gelirleri) beyanında kullanılacak olan enflasyon indirim oranı %352,38 olarak açıklanmıştır. Söz konusu oran birden büyük (%352,38) çıktığından, bireysel yatırımcılar tarafından yukarıdaki menkul kıymetlerden 2023 yılında elde edilen menkul sermaye iratları tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir. Faizin tahsili sırasında kesinti yoluyla ödenmiş olan vergi (%10) bireysel yatırımcılar açısından nihai vergi olmaktadır.

Enflasyon indirimi uygulamasına ilişkin açıklamalar "III/A Enflasyon indirimi" bölümünde yer almaktadır.

ii. 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilenler

Bireysel yatırımcıların, 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen özel sektör tahvillerinden 2023 yılında elde ettikleri faiz gelirleri üzerinden aşağıdaki oranlarda tevkifat yapılmaktadır:

- ▶ SPK tarafından onaylanmış finansman bonolarından (24.05.2020 tarihinden itibaren iktisap edilenler) elde edilen faiz gelirlerinden %15,

- ▶ 23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, bankalar tarafından ihraç edilen tahvil ve bonolardan elde edilen faiz gelirlerinden;
 - ▶ Vadesi 6 aya kadar (6 ay dahil) olanlardan %5,
 - ▶ Vadesi 1 yıla kadar (1 yıl dahil) olanlardan %3,
 - ▶ Vadesi 1 yıldan uzun olanlardan %0,
- ▶ 28.06.2022-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, ipotek finansmanı kuruluşları (bu şirketlerin kurucusu olduğu varlık finansmanı fonları ve konut finansmanı fonları dahil) tarafından ihraç edilen, varlığa dayalı menkul kıymetler, ipoteğe dayalı menkul kıymetler, ipotek teminatlı menkul kıymetler ve varlık teminatlı menkul kıymetlerden elde edilen faiz gelirlerinden %5.

Bunlar dışında kalan özel sektör tahvillerinden bireysel yatırımcılar tarafından elde edilen faiz gelirleri ise %10 oranında stopaja tabidir. Döviz cinsinden ihraç edilen tahvillerde, itfada oluşan anapara kur farkından stopaj yapılmamaktadır.

Stopaj bireysel yatırımcılar için nihai vergi olup, elde edilen faiz gelirin tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

b. Yurt dışında ihraç edilenler

Yerli (tam mükellef) kurumlar tarafından yurt dışında döviz cinsinden ihraç edilen tahvillerin faiz gelirlerine uygulanan tevkifat oranı tahvilin vadesine göre değişmektedir. 842 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (RG: 21.03.2019) ile yayım tarihinden itibaren geçerli olmak üzere bu gelirler üzerinden yapılması gereken tevkifat oranları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Gelir türü	Tevkifat oranı
Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerden	%7
Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerden	%3
Vadesi 3 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen faizlerden	%0

Bireysel yatırımcılar tarafından bu menkul kıymetlerden 2023 yılında elde edilen faiz gelirleri vadesine göre yukarıda belirtilen oranlarda stopaja tabidir. Yabancı para cinsinden ihraç edilen tahvillerin itfasında oluşan anapara kur farkı gelir sayılmaz. Bireysel yatırımcılar tarafından bu menkul kıymetlerden 2023 yılında elde edilen brüt faiz geliri 150.000 TL'lik beyan sınırından daha az ise bu gelirlerin beyan edilmesine gerek yoktur. Bu tutarı aşan bir gelir elde edilmesi durumunda ise gelirin tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

150.000 TL'lik beyan sınırının hesabında yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye'de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

Beyan edilen faiz gelirleri üzerinden hesaplanan vergiden, bu gelirler üzerinden kesilmiş olan vergiler (tevkifat) düşülebilmektedir.

2. Alım satım kazançları

a. Türkiye'de ihraç edilenler

i. 2006 yılından önce ihraç edilenler

01.01.2006 tarihinden önce özel sektör tarafından ihraç edilmiş olan tahvillerin, bireysel yatırımcılar tarafından 2023 yılında elden çıkarılmasından sağlanan alım satım kazançları stopaja tabi değildir.

Kazancın 129.000 TL'lik kısmı gelir vergisinden istisnadır. Bu nedenle söz konusu istisna tutarını aşan bir kazanç elde edilmesi durumunda, aşan kısım vergiye tabi olacaktır. Alım satım kazancının belirlenmesi sırasında bu menkul kıymetlerin maliyet bedellerinin Yİ-ÜFE'ye göre endekslemeye tabi tutulması da mümkündür.

Yukarıda sözü geçen 129.000 TL'lik istisna, bu menkul kıymetlerden elde edilen alım satım kazancının yanında, diğer menkul kıymetlerden elde edilen alım satım kazancının da bulunması durumunda, toplam alım satım kazancına uygulanmalıdır.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları" bölümünde, Yİ-ÜFE listesi ise Rehber'in sonunda yer almaktadır.

ii. 01.01.2006 tarihinden itibaren ihraç edilenler

Bireysel yatırımcıların, 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen özel sektör tahvillerinden 2023 yılında elde ettikleri alım satım kazançları üzerinden aşağıdaki oranlarda tevkifat yapılmaktadır:

- ▶ SPK tarafından onaylanmış finansman bonolarından (24.05.2020 tarihinden itibaren iktisap edilenler) sağlanan kazançlardan %15,
- ▶ 23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, bankalar tarafından ihraç edilen tahvil ve bonolardan sağlanan kazançlardan;
 - ▶ 6 aydan az süreyle (6 ay dahil) elde tutulanağlardan %5,
 - ▶ 1 yıldan az süreyle (1 yıl dahil) elde tutulanağlardan %3,
 - ▶ 1 yıldan fazla süreyle elde tutulanağlardan %0,
- ▶ 28.06.2022-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, ipotek finansmanı kuruluşları (bu şirketlerin kurucusu olduğu varlık finansmanı fonları ve konut finansmanı fonları dahil) tarafından ihraç edilen, varlığa dayalı menkul kıymetler, ipoteğe dayalı menkul kıymetler, ipotek teminatlı menkul kıymetler ve varlık teminatlı menkul kıymetlerden sağlanan kazançlardan %5.

Bunlar dışında kalan özel sektör tahvillerinden bireysel yatırımcılar tarafından elde edilen alım satım kazançları ise %10 oranında stopaja tabidir.

Yukarıdaki oranlarda kesilen vergiler bireysel yatırımcılar için nihai vergi olup, elde edilen alım satım kazancının tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

b. Yurt dışında ihraç edilenler

Tam mükellef kurumlarca yurt dışında döviz cinsinden ihraç edilen tahvillerin, bireysel yatırımcılar tarafından elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar geçici 67. maddenin kapsamına girmez. Dolayısıyla bu gelirler üzerinden Türkiye’de stopaj ödenmesi söz konusu değildir.

1 Ocak 2006 tarihinden sonra alınan bu menkul kıymetlerden 2023 yılında elde edilen alım satım kazançlarının Türk lirası bazında hesaplanması gerekir. Bu kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yönteminin kullanılabilmesi için ise Yİ-ÜFE farkının %10’un üzerinde olması şartı vardır. Yİ-ÜFE farkının %10’un üzerinde olması durumunda satış kazancı, satış bedelinden endekslenmiş maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde hesaplanmaktadır.

Yİ-ÜFE farkının %10’un altında kalması durumunda ise endeksleme yapılması mümkün olmadığından kazancın; satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde tespit edilmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan kazanç için herhangi bir istisna söz konusu olmadığından, kazancın tamamının beyan edilmesi gerekir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler “III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları” bölümünde, Yİ-ÜFE listesi ise Rehber’in sonunda yer almaktadır.

F. Kira sertifikalarından elde edilen gelirler

Sermaye Piyasası Kurulunun Seri: III No: 61.1 sayılı “Kira Sertifikaları Tebliği”nde, kira sertifikası ihracı ile fon temin edilebilmesine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Sözü geçen Tebliğ’de;

- Kira sertifikası, her türlü varlık ve hakkın finansmanını sağlamak amacıyla varlık kiralama şirketi (VKŞ) tarafından ihraç edilen ve sahiplerinin bu varlık veya haktan elde edilen gelirlerden payları oranında hak sahibi olmalarını sağlayan menkul kıymet,
- Varlık kiralama şirketi ise münhasıran kira sertifikası ihraç etmek üzere anonim şirket şeklinde kurulmuş olan sermaye piyasası kurumu,

olarak tanımlanmıştır.

Kira sertifikası niteliği itibarıyla tahvil ve bonolara benzemekle birlikte, özünde bağlı olduğu varlığın getirisini yatırımcısına yansıtan bir menkul kıymettir.

1. Kâr payı gelirleri

a. Türkiye’de ihraç edilenler

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun uyarınca kurulan varlık kiralama şirketlerince (Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş.) ihraç edilen altına dayalı kira sertifikalarından elde edilen kâr payları için stopaj oranı %0 (sıfır) olarak uygulanmaktadır.

Aynı Kanun kapsamında kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen ve 22.12.2021 ile 30.04.2024 (bu tarih dahil) arasında iktisap edilen kira sertifikalarından elde edilen kâr paylarındaki stopaj oranı da %0 olarak belirlenmiştir.

Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından Türkiye’de ihraç edilen bir yıldan kısa vadeli kira sertifikalarından (24.05.2020 tarihinden itibaren iktisap edilenler) elde edilen gelirlerde de stopajın oranı %15 olarak uygulanmaktadır.

Ayrıca 23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, fon kullanıcısının bankalar olduğu varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirler aşağıdaki oranlarda tevkifata tabidir:

- Vadesi 6 aya kadar (6 ay dahil) olanlara sağlanan gelirlerden %5,
- Vadesi 1 yıla kadar (1 yıl dahil) olanlara sağlanan gelirlerden %3,
- Vadesi 1 yıldan uzun olanlara sağlanan gelirlerden %0.

Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından Türkiye’de ihraç edilen diğer kira sertifikalarından 2023 yılında elde edilen kâr payı gelirlerinde ise stopajın oranı %10 olarak uygulanmaktadır.

Oranı ne olursa olsun, kaynakta kesilen bu vergi bireysel yatırımcılar için nihai vergi olup, elde edilen gelirin tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

b. Yurt dışında ihraç edilenler

Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen gelirlere uygulanan tevkifat oranı, kira sertifikasının vadesine göre değişmektedir. 842 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı’yla (RG: 21.03.2019), yayım tarihinden itibaren geçerli olmak üzere bu gelirler üzerinden yapılması gereken tevkifat oranları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Gelir türü	Tevkifat oranı
Vadesi 1 yıla kadar olanlardan sağlanan gelirlerden	%7
Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan sağlanan gelirlerden	%3
Vadesi 3 yıl ve daha uzun olanlardan sağlanan gelirlerden	%0

Diğer taraftan 4749 sayılı “Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun” uyarınca kurulan varlık kiralama şirketleri (Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş.) tarafından da kira sertifikası ihraç edilebilmektedir. Bu menkul kıymetlerden elde edilen kâr payı gelirleri de stopaja tabidir. Ancak stopaj oranı %0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

Bireysel yatırımcılar tarafından, gerek Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. gerekse tam mükellef varlık kiralama şirketlerince yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarından 2023 yılında elde edilen brüt kâr payı gelirleri 150.000 TL’lik beyan sınırından daha az ise beyan edilmesine gerek yoktur. Bu tutarı aşan bir gelir elde edilmesi durumunda ise tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

150.000 TL’lik beyan sınırının hesabında yukarıda belirtilen menkul sermaye iratlarının yanı sıra, beyana tabi diğer menkul sermaye iratları ile Türkiye’de tevkifata tabi tutulmuş olmak kaydıyla elde edilen gayrimenkul sermaye iratları toplamının dikkate alınması gerekmektedir.

Bu menkul kıymetlerin itfasında oluşan anapara kur farkı veya endeks farkı da gelir sayılmaz.

Beyan edilen gelirler üzerinden hesaplanan vergiden, bu gelirler üzerinden tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler düşülebilmektedir.

2. Alım satım kazançları

a. Türkiye’de ihraç edilenler

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun uyarınca kurulan varlık kiralama şirketlerince (Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş.) ihraç edilen altına dayalı kira sertifikalarından elde edilen alım satım kazançları için stopaj oranı %0 (sıfır) olarak uygulanmaktadır.

Aynı Kanun kapsamında kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen ve 22.12.2021 ile 30.04.2024 (bu tarih dahil) arasında iktisap edilen kira sertifikalarından sağlanan alım satım kazançlarındaki stopaj oranı da %0 olarak belirlenmiştir.

Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından Türkiye’de ihraç edilen bir yıldan kısa vadeli kira sertifikalarından (24.05.2020 tarihinden itibaren iktisap edilenler) sağlanan alım satım kazançlarında ise stopajın oranı %15 olarak uygulanmaktadır.

Ayrıca 23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, fon kullanıcısının bankalar olduğu varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan alım satım kazançları aşağıdaki oranlarda tevkifata tabidir:

- ▶ 6 aydan az süreyle (6 ay dahil) elde tutululardan %5,
- ▶ 1 yıldan az süreyle (1 yıl dahil) elde tutululardan %3,
- ▶ 1 yıldan fazla süreyle elde tutululardan %0.

Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından Türkiye’de ihraç edilen diğer kira sertifikalarından 2023 yılında sağlanan alım satım kazançlarında ise stopajın oranı %10 olarak uygulanmaktadır.

Oranı ne olursa olsun, kaynakta kesilen bu vergi bireysel yatırımcılar için nihai vergi olup, elde edilen gelirin tutarı ne olursa olsun beyanname verilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dahil edilmez.

b. Yurt dışında ihraç edilenler

Tam mükellef varlık kiralama şirketleri ve Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarının banka ve aracı kurum aracılığıyla 2023 yılında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar, GVK geçici 67. maddenin kapsamına girmez. Dolayısıyla bu gelirler üzerinden stopaj ödenmesi söz konusu değildir.

Bu menkul kıymetlerden 2023 yılında elde edilen alım satım kazançlarının Türk lirası bazında hesaplanması gerekir. Kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yönteminin kullanılabilmesi için ise Yİ-ÜFE farkının %10’un üzerinde olması şartı bulunmaktadır.

Alış ve satış tarihleri arasındaki Yİ-ÜFE farkının %10’un üzerinde olması durumunda satış kazancı, satış bedelinden endekslenmiş maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde hesaplanacaktır. Yİ-ÜFE farkının %10’un altında kalması durumunda ise endeksleme yapılmaması mümkün olmadığından kazancın; satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde tespit edilmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan kazanç için herhangi bir istisna söz konusu olmayıp, tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler “III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları” bölümünde, Yİ-ÜFE listesi ise Rehber’in sonunda yer almaktadır.

G. Yabancı ülke tahvillerinden elde edilen gelirler

1. Faiz gelirleri

Yabancı ülke hazineleri ya da yabancı kurumlarca ihraç edilen tahvillerden elde edilen faiz gelirleri geçici 67. madde kapsamına girmez. Dolayısıyla ihraç tarihi ne olursa olsun, bu menkul kıymetlerden döviz cinsinden elde edilen faiz gelirleri üzerinden Türkiye’de stopaj ödenmeyecektir.

Bireysel yatırımcılar tarafından bu tahvillerden 2023 yılında elde edilen faiz gelirleri için 8.400 TL’lik beyan sınırı bulunmaktadır. Elde edilen gelirin bu tutarın altında kalması durumunda söz konusu gelir beyan edilmez. Beyan sınırını aşan bir gelir elde edilmesi durumunda ise gelirin tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Ancak söz konusu 8.400 TL'lik beyan sınırının hesabında bir takvim yılı içerisinde elde edilen ve tevkifata veya istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının toplamının dikkate alınması gerektiği unutulmamalıdır.

2. Alım satım kazançları

a. 2006 yılından önce satın alınanlar

Yabancı kurumlarca ya da yabancı ülke hazinelerince ihraç edilen ve yatırımcılar tarafından 1 Ocak 2006 tarihinden önce satın alınan tahvillerden elde edilen alım satım kazançlarının, satış tutarının Türk lirası karşılığından, alış bedelinin Türk lirası karşılığının düşülmesi suretiyle hesaplanması gerekir. Kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yöntemi de kullanılabilir. Bu yöntem uygulandıktan sonra bulunan alım satım kazancının, 129.000 TL'yi aşması durumunda aşan kısmın beyan edilmesi gerekir.

Yukarıdaki menkul kıymetlerin yanında, 1 Ocak 2006 tarihinden önce satın alınan diğer menkul kıymetlerden de alım satım kazancı elde edilmesi durumunda, bu istisnanın, toplam alım satım kazancına uygulanması gerektiği unutulmamalıdır.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları" bölümünde, Yİ-ÜFE listesi ise Rehber'in sonunda yer almaktadır.

b. 01.01.2006 tarihinden itibaren satın alınanlar

Yabancı kurumlarca ya da yabancı ülke hazinelerince ihraç edilen tahvillerin 1 Ocak 2006 tarihinden sonra satın alınarak, 2023 yılında elden çıkarılmasından sağlanan kazançlar GVK geçici 67. maddenin kapsamına girmediğinden, bu gelirler üzerinden Türkiye'de stopaj ödenmesi söz konusu değildir.

Bu menkul kıymetlerden 2023 yılında elde edilen alım satım kazançlarının Türk lirası bazında hesaplanması gerekir. Kazancın hesaplanması sırasında endeksleme yönteminin kullanılabilmesi için ise Yİ-ÜFE farkının %10'un üzerinde olması şartı bulunmaktadır.

Alış ve satış tarihleri arasındaki Yİ-ÜFE farkının %10'un üzerinde olması durumunda satış kazancı, satış bedelinden endekslenmiş maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde hesaplanacaktır. Yİ-ÜFE farkının %10'un altında kalması durumunda ise endeksleme yapılması mümkün olmadığından kazancın; satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması şeklinde tespit edilmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtildiği şekilde hesaplanan kazanç için herhangi bir istisna söz konusu olmayıp, kazancın tamamının beyan edilmesi gerekir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları" bölümünde, Yİ-ÜFE listesi ise Rehber'in sonunda yer almaktadır.

H. Varantlardan sağlanan kazançlar

Sermaye Piyasası Kurulunun Seri: VII No: 128.3 sayılı "Varantlar ve Yatırım Kuruluşu Sertifikaları Tebliği"nde "varant"ın; yatırım kuruluşu varantı ile ortaklık varantını ifade ettiği belirtilmektedir. Söz konusu Tebliğ'de;

- ▶ Yatırım kuruluşu varantı; sahibine, dayanak varlığı ya da göstereyi önceden belirlenen bir fiyattan belirli bir tarihte veya belirli bir tarihe kadar alma veya satma hakkı veren ve bu hakkın kaydı teslimat ya da nakdi uzlaşısı ile kullanıldığı sermaye piyasası aracı,
- ▶ Ortaklık varantı ise sahibine, vade tarihine kadar ya da vade tarihinde payları borsada işlem gören veya görececek olan kayıtlı sermaye sistemine tabi ihraççı paylarına veyahut payları borsada işlem gören herhangi bir ortaklığın paylarına ilişkin olarak Tebliğ'in 17. maddesinde belirlenen uzlaşısı yöntemlerinden birini talep etme hakkı veren ve ihraççılarca ilgili sermaye piyasası aracının halka arzı sırasında ihraç edilen sermaye piyasası aracı,

olarak tanımlanmıştır.

Varantlardan sağlanan kazançlar, Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında stopaja tabidir. Dolayısıyla tam mükellef bireysel yatırımcıların varantlardan elde ettikleri kazançlar üzerinden, kazancın sağlanmasına aracılık eden banka ve aracı kurumlar tarafından stopaj yapılması gerekmektedir.

Bu stopajın oranı Borsa İstanbul'da (BİST) işlem gören ve dayanak varlığı hisse senedi veya hisse senedi endeksi olan varantlar için %0 (sıfır) olarak belirlenmiştir. Tam mükellef gerçek kişiler açısından bu stopaj (oranı sıfır olsa da) nihai vergi olarak kabul edildiğinden, söz konusu gelirler için gelir vergisi beyanname verilmesine de gerek yoktur. Başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmesi durumunda da bu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir.

I. Repo gelirleri

Repo, menkul kıymetlerin bu kıymetleri elinde bulduran kişi ya da kurumlar tarafından geri alma taahhüdü ile satılmasını ifade eder. Bir başka ifade ile portföyünde menkul kıymet bulunan ve nakde ihtiyacı olan kuruluşların nakit ihtiyacını karşılamak amacıyla sahip oldukları menkul kıymetleri, belli bir faiz üzerinden ve belli bir vade sonunda geri almayı taahhüt ederek satmalarıdır.

Repo, işlemin vadesine, faiz oranına, işlemin taraflarına ve anlaşmaya konu olan menkul kıymete ilişkin bilgilerin yer aldığı bir çerçeve anlaşmasına göre yapılmaktadır.

Ters repo, ellerinde nakit bulunan kişi ve kuruluşlar tarafından geri satma taahhüdü ile menkul kıymetlerin alınmasıdır. Başka bir ifade ile ellerinde nakit fazlası olan kişilerin, getiri sağlamak amacıyla, belirli bir fiyat üzerinden ve önceden belirlenen vade sonunda geri satmak kaydıyla menkul kıymet almaları olarak tanımlanabilir.

GVK'nın geçici 67. maddesinin 4 numaralı fıkrası uyarınca, tam mükellef gerçek kişilerin 2023 yılında elde ettikleri repo gelirleri üzerinden %15 oranında tevkifat yapılması gerekmektedir.

Bu şekilde tevkif suretiyle vergilendirilen gelirleri elde eden tam mükellef gerçek kişilerin ayrıca yıllık beyanname vermeleri veya başka gelirleri dolayısıyla beyanname veriyorlarsa, bu kazançlarını beyannameye dahil etmeleri söz konusu değildir.

J. Mevduat faizi ve katılım bankalarınca ödenen kâr payları

1. Yurt içi bankalardan elde edilen faiz ve kâr payları

Bankalar arası mevduat ile aracı kurumların borsa para piyasasında değerlendirdikleri kendilerine ait paralara yürütülen faizler hariç olmak üzere, mevduat hesaplarına yürütülen faizler ile katılım bankalarınca katılma hesaplarına ödenen kâr paylarından yapılması gereken tevkifat oranları aşağıdaki gibidir.

- ▶ **Döviz tevdiat hesaplarına yürütülen faizler ile katılım bankalarınca döviz katılma hesaplarına ödenen kâr payları:**

21 Mart 2019 - 27 Haziran 2023 döneminde vadesiz ve özel cari hesaplara ödenen faiz ve kâr payları ile aynı dönemde açılan veya vadesi yenilenen vadeli hesaplara ödenen faiz ve kâr payları üzerinden aşağıdaki oranlarda tevkifat yapılmıştır:

	Tevkifat oranı
Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	%20
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	%18

7332 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (RG: 28.06.2023) ile döviz tevdiat hesaplarına yürütülen faizler ile döviz katılma hesaplarına ödenen kâr payları üzerinden yapılacak tevkifatın oranı %25'e yükseltilmiştir.

Buna göre 28 Haziran 2023 tarihinden itibaren vadesiz ve özel cari hesaplara ödenen faiz ve kâr payları ile aynı tarihten itibaren açılan veya vadesi yenilenen vadeli hesaplara ödenen faiz ve kâr payları üzerinden %25 oranında tevkifat yapılmaktadır.

- ▶ **Mevduat faizleri:**

3032 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (RG: 30.09.2020) ile 30 Eylül 2020-31 Aralık 2020 tarihleri arasında vadesiz hesaplara ödenen faizler ile bu tarihler arasında açılan veya vadesi yenilenen hesaplara ödenen faizlere uygulanan tevkifat oranları düşürülmüştü. Çeşitli Cumhurbaşkanlığı Kararları ile bu uygulamanın süresi uzatılmış olup Rehber'in hazırlandığı tarih itibarıyla en son uzatma, 8002 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 30 Nisan 2024 tarihine kadar yapılmıştır.

Buna göre 30.09.2020 ile 30.04.2024 (bu tarih dahil) tarihleri arasında; vadesiz hesaplara ödenen faizler ile bu tarihler arasında açılan veya vadesi yenilenen hesaplara ödenen faizler üzerinden aşağıdaki oranlarda tevkifat yapılacaktır:

	Tevkifat oranı
Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	%5
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	%3
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	%0

Yeni bir uzatma yapılmadığı takdirde yukarıdaki sürenin sona erdiği tarihi izleyen günden (1 Mayıs 2024) itibaren açılan veya vadesi yenilenen hesaplara ödenen faizlerden ise aşağıdaki oranlarda tevkifat yapılacaktır:

	Tevkifat oranı
Vadesiz ve ihbarlı hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	%15
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	%12
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	%10

Diğer taraftan 1015 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (RG: 01.05.2019) ile enflasyon oranına bağlı olarak değiştirilen faiz oranı uygulanan 1 yıldan uzun vadeli mevduat faizlerine ilişkin tevkifat oranı %0 (sıfır) olarak belirlenmiştir. Söz konusu oran 1 Mayıs 2019 tarihinden itibaren açılan vadeli hesaplara ödenecek faizler için uygulanmaktadır.

Kur korumalı vadeli mevduat hesapları ile döviz tevdiat hesaplarından dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevrilen mevduat hesaplarından elde edilen faizler ile altın cinsinden mevduat hesaplarından dönüşüm fiyatı üzerinden Türk lirasına çevrilen mevduat hesaplarından elde edilen faizlerde ise tevkifat oranı %0 olarak uygulanmaktadır.

- ▶ **Katılım bankalarınca katılma hesaplarına ödenen kâr payları:**

3032 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı (RG: 30.09.2020) ile katılım bankalarınca katılma hesaplarına ödenen kâr paylarına uygulanan tevkifat oranları geçici süreyle düşürülmüş daha sonra bu uygulamanın süresi birkaç kez uzatılmıştı. Buna göre 30.09.2020 ile 30.04.2024 tarihleri arasında (bu tarih dahil) açılan veya vadesi yenilenen katılma hesaplarına ödenen kâr paylarına aşağıdaki tevkifat oranları uygulanacaktır:

	Tevkifat oranı
Vadesiz, ihbarlı ve özel cari hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	%5
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	%3
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	%0

Yeni bir uzatma yapılmadığı takdirde yukarıdaki sürenin sona erdiği tarihi izleyen günden (1 Mayıs 2024) itibaren açılan veya vadesi yenilenen katılma hesaplarına ödenen kâr paylarından ise aşağıdaki oranlarda tevkifat yapılacaktır:

	Tevkifat oranı
Vadesiz, ihbarlı ve özel cari hesaplar ile 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli hesaplarda	%15
1 yıla kadar (1 yıl dahil) vadeli hesaplarda	%12
1 yıldan uzun vadeli hesaplarda	%10

Diğer taraftan, kur korumalı katılma hesapları ile döviz cinsinden katılım fonu hesaplarından dönüşüm kuru üzerinden Türk lirasına çevrilen katılma hesaplarından elde edilen kâr payları ile altın cinsinden katılım fonu hesaplarından dönüşüm fiyatı üzerinden Türk lirasına çevrilen katılma hesaplarından elde edilen kâr paylarında ise tevkifat oranı %0 olarak uygulanmaktadır.

Bu şekilde tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan mevduat faizleri ve katılma hesaplarına ödenen kâr paylarının, bireysel yatırımcılar tarafından ayrıca beyan edilmesi söz konusu değildir. Başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu gelirler beyannameye dâhil edilmeyecektir.

2. Yurt dışı bankalardan elde edilen faizler

Yurt dışı bankalarda ya da Türkiye'deki bankaların yurt dışındaki şubelerinde bulunan döviz veya TL cinsinden mevduat hesaplarından elde edilen faiz gelirleri üzerinden stopaj yapılmamaktadır.

2023 yılında elde edilen bu gelirler için 8.400 TL'lik beyan sınırı söz konusudur. Faiz geliri bu tutarın altında ise beyan edilmez. Söz konusu beyan sınırını aşan bir gelir elde edilmesi durumunda ise gelirin tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Ancak 8.400 TL'lik beyan sınırının hesabında, bir takvim yılı içerisinde elde edilen ve tevkifata veya istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratlarının toplamının dikkate alınması gerektiği unutulmamalıdır.

K. Borsa para piyasasından (BPP) elde edilen faizler

Aracı kurumlar müşterilerine ait nakdi borsa para piyasasında (BPP) değerlendirerek elde ettikleri faiz gelirlerini müşterilerin hesaplarına aktarabilmektedir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 75. maddesinin ikinci fıkrasının (7) numaralı bendi uyarınca, aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasasında değerlendirilen paralara ödenen faizler mevduat faizi sayıldığından, söz konusu gelirler üzerinden mevduat faizleri için geçerli olan oranda tevkifat yapılması gerekmektedir.

Buna göre gerçek kişilerce, 2023 yılında BPP'den aracı kurumlar vasıtasıyla elde edilen stopaj yoluyla vergilendirilmiş bu gelirler için beyanname verilmesine gerek yoktur. Yani stopaj bireysel yatırımcılar açısından nihai vergi olarak kabul edilmektedir.

L. Menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen gelirler

1. Yerli yatırım fonları

Sermaye Piyasası Kanunu'na göre kurulan menkul kıymet yatırım fonlarının (MKYF) katılma belgelerinin elden çıkarılmasından (fona iadesi) elde edilen gelirler "menkul sermaye iradı" olarak kabul edilmektedir.

Sürekli olarak portföyünün en az %51'i BİST'te işlem gören hisse senetlerinden oluşan yatırım fonlarının katılma belgelerinin, tam mükellef gerçek kişiler tarafından bir yıldan fazla süreyle elde tutulduktan sonra satılmasından sağlanan kazançlar tevkifat uygulaması kapsamı dışında tutulmuştur. Bu kazançların beyan edilmesi de söz konusu değildir.

Devamlı olarak fon toplam değerinin en az %80'i, BİST'te işlem gören hisse senetlerinden (MKYO hisse senetleri hariç) oluşan hisse senedi yoğun fonların katılma belgelerinden elde edilen kazançlar üzerinden yapılacak stopajın oranı ise %0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

Diğer taraftan 23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, (değişken, karma, eurobond, dış borçlanma, yabancı, serbest fonlar ile unvanında döviz ifadesi geçen yatırım fonları hariç) yatırım fonlarından elde edilen gelirlerden de %0 (sıfır) oranında tevkifat yapılacaktır.

İki yıldan fazla süreyle elde tutulan girişim sermayesi yatırım fonu ve gayrimenkul yatırım fonu katılma paylarından elde edilen gelirlerdeki stopaj oranı ise 4 Eylül 2021 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere %0 olarak belirlenmiştir.

Tam mükellef gerçek kişilerin, yukarıda belirtilen fonlar dışındaki menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinden 2023 yılında elde ettikleri gelirler %10 oranında stopaja tabidir.

Stopaj nihai vergi olduğundan, söz konusu kazançlar için ayrıca beyanname verilmesine gerek yoktur.

2. Yabancı yatırım fonları

Bireysel yatırımcıların, yurt dışında kurulmuş ve Türkiye'de portföy yatırımı dolayısıyla vergi mükellefiyeti olmayan yatırım fonlarının katılma belgelerinden elde ettikleri kazançların vergilendirilmesi konusunda farklı yorumlar bulunmaktadır.

Gelirler Genel Müdürlüğü'nün vermiş olduğu 31.08.2004 tarihli muktezada, Gelir Vergisi Kanunu'nun yıllık beyanname verilmemesini öngören geçici 55. maddesinde yer alan yatırım fonu katılma belgelerinden elde edilen gelirlerin, Sermaye

Piyasası Kanunu'na göre kurulmuş olan ve portföy kazançları üzerinden GVK'nın 94. maddesine göre stopaj yapılan yatırım fonlarına ilişkin katılma belgelerinden elde edilen ve "menkul sermaye iradı" olarak değerlendirilen gelirler olduğu belirtilmiştir.

Muktezanın son kısmında ise gerçek kişilerce yabancı yatırım fonları katılma belgelerinin elden çıkarılmasından elde edilen gelirlerin diğer kazanç ve irat olarak vergilendirileceği ifade edilmiştir.

Maliye Bakanlığının verdiği bu muktezadaki görüşler çerçevesinde, bireysel yatırımcıların yurt dışında kurulmuş olan yatırım fonlarına ait katılma belgelerinin satışı nedeniyle elde ettikleri kazançların Gelir Vergisi Kanunu'nun mükerrer 80 ve mükerrer 81. maddelerine göre "değer artış kazancı" (alım satım kazancı) olarak vergilendirilmesi gerekmektedir.

Buna göre alım satım kazancı; yabancı yatırım fonu katılma belgesinin döviz cinsinden satış tutarının, satış tarihindeki Merkez Bankası döviz alış (MBDA) kuru kullanılmak suretiyle tespit edilen TL karşılığından, döviz cinsinden alış tutarının alış tarihindeki MBDA kuru kullanılmak suretiyle tespit edilen TL karşılığının düşülmesi sonucu tespit edilecektir.

Beyan edilmesi gereken kazancın hesaplanması sırasında, maliyet bedeli endekslemeye tabi tutulabilir. Ancak bu işlemin yapılabilmesi için endeks farkının %10'u aşması gerekmektedir (2006 yılından önce alınmış olanlar için %10 şartı yoktur). Endeks farkının %10'un altında kalması durumunda kazanç, satış bedelinden maliyet bedelinin çıkarılması suretiyle hesaplanacaktır.

Bu menkul kıymetlerin yukarıdaki gibi hesaplanan satış kazancı için herhangi bir istisna uygulaması söz konusu olmadığından, kazancın (endeksleme yapılabiliyorsa endeksleme sonrası) tutarı ne olursa olsun beyan edilmesi gerekmektedir. 2006 yılından önce alınmış olanlar içinse 129.000 TL'lik bir istisna söz konusudur. Bu tutarın altındaki kazançların beyanı söz konusu değilken, aşması durumunda sadece aşan kısmın beyan edilmesi gerekmektedir.

Endekslemenin nasıl yapılacağına ilişkin açıklama ve örnekler "III. Enflasyon indirimi ve endeksleme uygulamaları" bölümünde, Yİ-ÜFE listesi ise Rehber'in sonunda yer almaktadır.

M. Borsa yatırım fonu katılma belgelerinden sağlanan kazançlar

Devamlı olarak fon toplam değerinin en az %80'i, BİST'te işlem gören hisse senetlerinden (MKYO hisse senetleri hariç) oluşan borsa yatırım fonlarının (hisse senedi yoğun fon) katılma belgelerinden elde edilen kazançlar üzerinden yapılacak stopajın oranı %0 (sıfır) olarak belirlenmiştir.

Diğer taraftan 23.12.2020-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen, (değişken, karma, eurobond, dış borçlanma, yabancı, serbest fonlar ile unvanında döviz ifadesi geçen yatırım fonları hariç) yatırım fonlarından sağlanan kazançlar için de %0 oranı geçerlidir.

Tam mükellef gerçek kişilerin, yukarıda belirtilenler dışındaki borsa yatırım fonu katılma belgelerinden 2023 yılında elde ettikleri kazançlar ise %10 oranında stopaja tabidir.

Kesilen verginin (stopaj) oranı ister %10 isterse de %0 olsun, bu vergi bireysel yatırımcılar açısından nihai vergi olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle söz konusu kazançlar için ayrıca beyanname verilmesine gerek yoktur. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir.

N. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden sağlanan kazançlar

Gelir Vergisi Kanunu'nun geçici 67. maddesi kapsamında banka ve aracı kurumlar, yatırımcıların vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden elde ettikleri kazançlar üzerinden stopaj yapmak zorundadırlar.

Bireysel yatırımcıların, Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında (VİOP) veya VİOP dışında (Türkiye'de) banka ve aracı kurum aracılığıyla gerçekleştirdikleri; hisse senetlerine veya hisse senedi endeksine dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden 2023 yılında sağladıkları kazançlar %0 oranında stopaja tabidir.

Yukarıda belirtilenler dışındaki kıymetlere dayalı kontratlardan 2023 yılında sağlanan kazançlar üzerinden ise %10 oranında stopaj yapılması gerekmektedir.

Tam mükellef gerçek kişilerce 2023 yılında bir banka veya aracı kurum aracılığıyla, gerek Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında, gerekse bu piyasa dışında sağlanan söz konusu kazançlar stopaj yolu ile vergilendirilmiş olduğundan (%0 veya %10), tutarı ne olursa olsun yıllık beyanname ile beyan edilmez. Ayrıca başka gelirler dolayısıyla beyanname verilmiş olsa dahi, bu kazançlar beyannameye dahil edilmeyecektir.

VII. Menkul kıymet gelirleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinin beyanı ve ödenmesi

A. Beyannamenin verileceği vergi dairesi

Gelir vergisi açısından temel kural, beyannamenin geliri elde eden gerçek kişinin ikametgâhının bulunduğu yerin vergi dairesine verilmesidir.

2023 yılında menkul kıymetlerden elde edilen gelir ve kazançların da elde edenin başkaca beyana tabi bir geliri yoksa ikametgâhının bulunduğu yer vergi dairesine bir beyanname ile beyan edilmesi gerekmektedir. Başkaca beyana tabi bir gelirin bulunması durumunda ise bu gelirin beyan edildiği vergi dairesine verilecek olan beyannameye, menkul kıymet gelirleri de dahil edilecektir.

Türk Medeni Kanunu'nun 19. maddesindeki "yerleşim yerinin teklifi" ilkesi doğrultusunda Adres Kayıt Sistemi'nde kişinin "Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası" ile eşleştirilen tek bir yerleşim yeri adresi (ikametgâh) bulunmaktadır. Menkul kıymet gelirlerine ilişkin beyannamenin "Hazır Beyan Sistemi" kullanılarak verilmesi halinde, sistem Adres Kayıt Sistemi'nden mükellefin girilen T.C. kimlik numarasına göre sorgulama yapmaktadır. Bu sorgulama sonucunda tespit edilen adrese göre mükellefin vergi dairesi belirlenmektedir. İlk mükellefiyette de T.C. kimlik numarasına göre sistem tarafından mükellefin adres ve vergi dairesi bilgileri ekrana yansıtılmakta, beyannamenin onaylanması ile birlikte mükellef adına vergi dairesinde mükellefiyet tesisi ve vergi tahakkuku işlemleri otomatik olarak gerçekleştirilmektedir.

Ticari, zirai veya serbest meslek kazancının bulunması durumunda ise menkul kıymet gelirlerinin "Hazır Beyan Sistemi" kullanılarak beyan edilmesi mümkün değildir. Bu durumda diğer gelirlerin beyan edildiği vergi dairesine verilecek olan beyannameye, menkul kıymet gelirlerinin de dâhil edilmesi gerekmektedir.

B. Beyannamenin verilme şekli

1. Elden verilmesi veya posta ile gönderilmesi

Menkul kıymet gelirlerine ilişkin yıllık gelir vergisi beyannameyi vergi dairesine gidilerek elden veya beyanname düzenleme programı kullanılarak da verilebilir.

Bu beyannamelerin posta ile gönderilmesi de mümkündür. Taahhütlü posta ile gönderilmesi halinde, beyanname verme tarihi olarak, postaya verildiği tarih kabul edilmektedir. Adi posta ile

gönderilmesi halinde ise beyannamenin vergi dairesi kayıtlarına girdiği tarih, verilme tarihi olarak dikkate alınmaktadır.

Postadaki gecikmelerden kaynaklanacak sorunlarla karşılaşmamak için, yıllık gelir vergisi beyannamelerinin posta ile gönderilmesi sırasında taahhütlü posta usulünün tercih edilmesinde yarar vardır.

Beyannamenin vergi dairesine elden verilmesi veya postayla gönderilmesi halinde aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir:

- Beyanname bir örnek doldurulmalıdır,
- Beyannamenin doldurulması sırasında, siyah ya da mavi tükenmez kalem kullanılmalıdır,
- Beyanname büyük matbaa harfleri ile doldurulmalıdır,
- Alfabetik karakterler sola, sayısal karakterler sağa yanaşık olarak yazılmalıdır,
- Beyanname mükellef tarafından imzalanmalıdır,
- Beyanname üzerinde silinti ve kazıntı bulunmamalıdır,
- Mükellefle ilgili bilgiler beyannameye doğru aktarılmalıdır.

2. Hazır Beyan Sistemi

2023 yılında menkul kıymet geliri (menkul sermaye iradı ve/veya alım satım kazancı) elde edenler, gelir vergisi beyannamelerini geçen yıl olduğu gibi "Hazır Beyan Sistemi"ni kullanarak internetten verebilirler. Hatta sadece menkul kıymet geliri beyan edenler değil, gelirleri; kira, ücret veya bunların birkaçından veyahut tamamından ibaret olan gelir vergisi mükellefleri de "Hazır Beyan Sistemi"ni kullanarak beyannamelerini verebilmektedirler.

Menkul kıymet gelirlerinin yanı sıra ticari, zirai veya serbest meslek kazancı elde edenlerin ise beyannamelerini "Hazır Beyan Sistemi" üzerinden vermeleri mümkün değildir.

Sisteme, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın internet adresi (www.gib.gov.tr) üzerinden; e-Devlet yöntemi ile veya İnternet Vergi Dairesi şifreleri kullanılarak giriş yapılabilmektedir.

Menkul kıymet gelirleri yönünden ilk defa gelir vergisi mükellefiyeti tesis ettirecek olanlar da bu sistemden yararlanabilirler. İlgili kişiler tarafından sistemde elektronik olarak hazırlanan gelir vergisi beyannameyi onaylandığı anda, şahıs adına vergi dairesinde mükellefiyet tesisi ve vergi tahakkuku işlemleri otomatik olarak

gerçekleştirilmektedir. Bu durumda ayrıca vergi dairesine gidilmesine gerek bulunmamaktadır.

Hazır Beyan Sistemi kullanılarak oluşturulan beyannamenin onaylama işlemi, beyannamenin verilmesi gereken kanuni sürenin son günü olan 1 Nisan 2024 Pazartesi (31 Mart Pazar gününe geldiği için) günü saat 24:00'ten önce tamamlanmalıdır. Onaylanan beyannamelerin içeriğinin doğruluğundan mükellefler sorumludur.

Onaylama işlemi sonucu otomatik olarak hazırlanan tahakkuk fişleri mükellefe, vergi sorumlusuna veya bunların beyanname gönderme yetkisi verdiği gerçek veya tüzel kişiye elektronik ortamda iletilmektedir.

"Hazır Beyan Sistemi"ne, <https://hazirbeyan.gib.gov.tr> adresinden ulaşılabilir.

C. Beyannamenin verilme zamanı

Gerçek kişiler, menkul kıymetlerden elde ettikleri menkul sermaye iradi ve alım satım kazançlarını varsa diğer gelirleri ile birlikte, geliri elde ettikleri yılı izleyen mart ayının son gününe kadar yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan etmek zorundadırlar.

Buna göre 2023 yılında elde edilen beyana tabi menkul kıymet gelirlerinin, 1 Mart 2024 tarihinden başlamak üzere 1 Nisan 2024 Pazartesi (31 Mart Pazar gününe geldiği için) gün sonuna kadar beyan edilmesi gerekmektedir.

D. Beyanname üzerinde yararlanılabilecek indirimler

Gelir Vergisi Kanunu'nun 89. maddesinde, gelir vergisi matrahının tespitinde, yıllık gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden bazı indirimlerin yapılabilmesine izin verilmiştir. Bu indirim hakkında, 2023 yılına ilişkin beyan edilen gelir ve kazancın türüne bakılmaksızın, gelir vergisi beyannamesi veren tüm mükellefler yararlanabilmektedirler. Söz konusu indirimlerin bazıları aşağıda dikkatinize sunulmuştur:

1. Beyan edilen gelirin %15'ini ve asgari ücretin yıllık tutarını (2023 yılında 140.535 TL) aşmamak şartıyla; mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat sigortalarına ödenen primlerin %50'si ile ölüm, kaza, hastalık, sağlık, engellilik, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta primleri.

Bu primlerin indirim olarak dikkate alınabilmesi için bazı koşullar mevcuttur. Bunlar:

- ▶ Sigortanın Türkiye'de kurulu ve merkezi Türkiye'de bulunan bir emeklilik veya sigorta şirketi nezdinde akdedilmiş olması,
- ▶ Prim tutarlarının gelirin elde edildiği yılda ödenmiş olması,
- ▶ Ücret geliri elde edenlerin ücretlerinin safi tutarının hesaplanması sırasında ayrıca indirilmemiş bulunmasıdır. (Eşlerin veya çocukların ayrı beyanname vermeleri halinde, bunlara ait prim kendi gelirlerinden indirilir.)

2. Beyan edilen gelirin %10'unu aşmaması, Türkiye'de yapılması ve gelir veya kurumlar vergisi mükellefiyeti bulunan gerçek veya tüzel kişilerden alınacak belgelerle tevsik edilmesi şartıyla, mükellefin kendisi, eşi ve küçük çocuklarına ilişkin olarak yapılan eğitim ve sağlık harcamaları,
3. Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köyler ile kamu yararına çalışan dernekler ve Cumhurbaşkanınca vergi muafiyeti tanınan vakıflara yıllık toplamı beyan edilecek gelirin %5'ini (kalkınmada öncelikli yöreler için %10) aşmamak üzere, makbuz karşılığında yapılan bağış ve yardımlar,
4. Genel ve özel bütçeli kamu idarelerine, il özel idarelerine, belediyelere ve köylere bağışlanan okul, sağlık tesisi ve yüz yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde elli yatak) kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi ile mülki idare amirlerinin izni ve denetimine tabi olarak yaptırılacak ibadethaneler ve Diyanet İşleri Başkanlığı denetiminde yaygın din eğitimi verilen tesislerin ve Gençlik ve Spor Bakanlığına ait gençlik merkezleri ile gençlik ve izcilik kamplarının inşası dolayısıyla yapılan harcamalar veya bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü bağış ve yardımlar ile mevcut tesislerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri için yapılan her türlü nakdi ve aynı bağış ve yardımların tamamı,
5. Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde bağışlanan gıda, temizlik, giyecek ve yakacak maddelerinin maliyet bedelinin tamamı,
6. Cumhurbaşkanınca başlatılan yardım kampanyalarına makbuz karşılığında yapılan aynı ve nakdi bağışların tamamı,
7. İktisadi işletmeleri hariç Türkiye Kızılay Derneği'ne ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti'ne makbuz karşılığında yapılan nakdi bağış ve yardımların tamamı.

E. Gelir vergisi oranı

2023 yılında elde edilen ücret dışındaki gelirler (menkul kıymet gelirleri, kira gelirleri, ticari kazanç, serbest meslek gibi) dolayısıyla 2024 mart ayında verilecek olan beyannamelerdeki gelir vergisi aşağıdaki tarifeye göre hesaplanacaktır:

Gelir dilimi	Vergi oranı %
70.000 TL'ye kadar	15
150.000 TL'nin 70.000 TL'si için 10.500 TL, fazlası	20
370.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL, fazlası	27
1.900.000 TL'nin 370.000 TL'si için 85.900 TL, fazlası	35
1.900.000 TL'den fazlasının 1.900.000 TL'si için 621.400 TL, fazlası	40

F. Verginin ödenme zamanı

Beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinin ilk taksitinin beyan süresinde (mart ayının sonuna kadar), ikinci taksitinin ise temmuz ayının sonuna kadar olmak üzere iki eşit taksitte ödenmesi gerekir.

Buna göre 2023 yılına ilişkin beyan edilen gelirler üzerinden hesaplanan gelir vergisinin;

- ▶ İlk taksitinin 1 Nisan 2024 Pazartesi (31 Mart Pazar gününe geldiği için) gününe,
- ▶ İkinci taksitinin ise 31 Temmuz 2024 Çarşamba gününe, kadar ödenmesi gerekmektedir.

G. Verginin ödenebileceği yerler

Menkul kıymet gelirleri ile ilgili yıllık beyanname verilmesi durumunda, beyanname üzerinde hesaplanan gelir vergisi;

- ▶ Vergi tahsiline yetkili olan banka şubelerine,
- ▶ Bağlı bulunulan vergi dairesine,
- ▶ Belediye sınırları içinde veya dışında herhangi bir vergi dairesine,
- ▶ "Dijital Vergi Dairesi" üzerinden kredi kartıyla,

ödenebilir.

H. Verginin zamanında ödenmemesinin sonuçları

Vergi Usul Kanunu'nun 111. maddesinde, vergilerin özel kanunlarında gösterilen zamanlarda ödeneceği hükme bağlanmıştır. Taksitlerden birinin veya tamamının zamanında ödenmemesi durumunda, alacaklı vergi dairesi mükellefe bir ödeme emri göndererek, 15 günlük süre içinde borcunu ödemesini ister. Borcun bu süre içinde de mükellef tarafından rızaen ödenmemesi halinde, vergi dairesi 6183 sayılı Kanun'un kendisine verdiği cebren tahsil yetkisini kullanarak alacağını tahsil edecektir.

Vergi alacağının normal ödeme zamanı (vade) geçtikten sonra tahsil edildiği durumlarda, 6183 sayılı Kanun hükümleri gereğince ayrıca gecikme zammı tahsil edilmektedir. Yıllar itibarıyla uygulanan aylık gecikme zammı oranlarına Rehber'in "IX. Pratik bilgiler-2023" bölümünde "10. Gecikme zammı ve gecikme faizi oranları" başlığı altında yer verilmiştir.

I. Beyanname verilmemesi veya gelirin eksik beyanı halinde uygulanacak yaptırımlar

Beyan edilmesi gereken gelirlerin beyan edilmediğinin tespit edilmesi durumunda;

1. Beyan edilmemiş ve ödenmemiş olan vergi aslı,
2. Normal vade tarihinden ceza ihbarnamesinin tebliğ tarihine kadar gecikme zammı oranında hesaplanacak gecikme faizi,
3. Vergi aslının bir katı tutarında vergi ziyai cezası, tahsil edilmektedir.

J. Yapılan cezalı tarhiyatlar karşısında mükelleflerin müracaat yolları

Menkul kıymetlerden elde ettikleri gelirleri hiç beyan etmediği ya da noksan beyan ettiği iddiasıyla hakkında cezalı tarhiyat yapılan mükelleflerin başvurabilecekleri yollar üç grupta toplanabilir:

- a. Ortaya çıkan ilave vergi ve cezanın ödenmesi (ödeme, ihbarnamenin tebliğinden itibaren 1 ay içinde yapılmalıdır),
- b. Uzlaşma talep edilmesi (başvuru süresi, vergi ve ceza ihbarnamesinin tebliğinden itibaren 30 gündür),
- c. Yargıya başvurulması (başvuru süresi, vergi ve ceza ihbarnamesinin tebliği tarihinden itibaren 30 gündür).

Uzlaşmanın vaki olması (gerçekleşmesi) halinde, mükellef üzerinde uzlaşılan vergi ve cezaya karşı dava açamaz. Uzlaşmanın vaki olmaması halinde ise bu duruma ilişkin tutanağın kendisine tebliğinden itibaren genel hükümler dairesinde ve yetkili Vergi Mahkemesi nezdinde dava açabilir. Bu takdirde, dava açma müddeti bitmiş veya 15 günden daha az bir süre kalmış ise tutanağın tebliği tarihinden itibaren 15 gün içerisinde dava açılabilir.

K. Zamanaşımı

Zamanaşımı Kanun'da, süre geçmesi dolayısıyla vergi alacağının kalkması olarak tanımlanmıştır. Verginin ilgili olduğu yılı takip eden yılın başından başlayarak 5 yıl içerisinde hesaplanarak mükellefe tebliğ edilmeyen vergiler zamanaşımına uğramaktadır.

Örneğin 2023 yılında elde edilmiş olmakla beraber 2024 yılı mart ayında beyannameye dâhil edilmesi gereken bir gelirin beyan edilmediğinin tespit edilmesi durumunda, bu gelir üzerinden ödenmesi gereken verginin vergi dairesi tarafından 31 Aralık 2028 tarihine kadar tarh edilerek, mükellefe tebliğ edilmiş olması gerekmektedir.

Bu nedenle mükellefler zamanaşımı süresi içinde, yani geliri elde ettikleri tarihi izleyen yılbaşından itibaren beş yıl süre ile vergi incelemesine maruz kalabilirler.

VIII. Menkul Kıymet Gelirlerinin Vergilendirilmesine İlişkin Örnekler

Örnek 1:

Mevduat faizi, tahvil ve hisse senedi satış kazancı ile eurobond kupon faizi

Mükellef (A);

- 05.09.2023 tarihinde 2 ay vadeli TL cinsinden mevduat yapmıştır. Vade sonunda bu hesabından 9.000 TL faiz geliri elde etmiştir. Banka tarafından söz konusu faiz üzerinden %5 oranında (450 TL) stopaj yapılmıştır.
- Çalıştığı banka aracılığıyla 15 Haziran 2022 tarihinde almış olduğu Devlet tahvillerini 2023/Haziran ayında satmıştır. Bu işleme aracılık eden banka, hesaplanan 28.000 TL'lik kazanç üzerinden stopaj yapmamıştır.
- 2023 yılının ilk üç aylık döneminde aracı kurum vasıtasıyla hisse senedi işlemleri gerçekleştirmiştir. Bunun sonucunda bir kısım hisse senedi işlemlerinden 70.000 TL zarar etmiş, diğer hisse senedi işlemlerinden ise 122.000 TL kazanç elde etmiştir. Aracı kurum tarafından bu üç aylık işlemler sonucu ortaya çıkan 52.000 TL net kâr üzerinden vergi kesilmemiştir.
- 14.01.2004 tarihinde ihraç edilmiş olan, US900123AT75 tanımlı eurobondu 2018 yılında satın almıştır. 14.02.2034 vadeli bu eurobond yılda 2 kez kupon faizi ödemektedir. Bu eurobondtan 17 Şubat 2023 tarihinde 5.000 USD ve 17 Ağustos 2023 tarihinde 5.000 USD olmak üzere toplam 10.000 USD kupon faizi elde etmiştir. (Kuponlara isabet eden prim tutarı olmadığı varsayılmıştır.)

Çözüm

- 2023 yılında stopaj yolu ile vergilendirilmiş olan mevduat faiz geliri, tutarı ne olursa olsun beyan edilmez.
- 1 Ocak 2006 tarihinden sonra ihraç edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelirler (faiz ve alım satım) genel olarak %10 oranında stopaja tabidir. Ancak bu stopajın oranı, altına dayalı Devlet iç borçlanma senetleri, Darphane sertifikaları ve 22.12.2021-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından sağlanan kazançlar için %0 olarak uygulanmaktadır. Stopaj yoluyla vergilendirilen bu gelirlerin tutarı ne olursa olsun beyan edilmez. Bu nedenle söz konusu tarih aralığında iktisap edilen Devlet tahvillerinden elde edilen kazanç beyan edilmeyecektir.

- 2023 yılında BİST'te gerçekleştirilen hisse senedi işlemlerinden (MKYO hisse senetleri hariç) sağlanan kazançlar %0 oranında stopaja tabidir. Bu kazançlar tutarı ne olursa olsun beyan edilmez.

- Eurobond kupon faizi:

Döviz cinsinden ihraç edilen eurobondlardan (hangi tarihte ihraç edilmiş olursa olsun), elde edilen kupon faizine (menkul sermaye iradi) enflasyon indirimi uygulanamaz. Kupon faiz geliri, kuponun tahsil edildiği tarihteki T.C. Merkez Bankası döviz alış kuru esas alınarak Türk lirasına çevrilir. Bu şekilde hesaplanan tutar 2023 yılı için 150.000 TL olarak belirlenmiş olan beyan sınırını aştığı takdirde tamamının beyan edilmesi gerekir.

Kupon tarihi	Kupon faizi	MBDA kuru	Kupon faizi
17.02.2023	5.000 USD	18,8320	94.160 TL
17.08.2023	5.000 USD	27,0254	135.127 TL
Toplam	10.000 USD		229.287 TL

Mükellef (A) tarafından 2023 yılında elde edilen 229.287 TL tutarındaki eurobond kupon faizi 150.000 TL'lik beyan sınırını aştığından tamamının beyan edilmesi gerekmektedir. Ödenecek vergi hesabı aşağıdaki şekilde olacaktır:

Eurobond kupon faizi (MSİ)	229.287 TL
Gelir vergisi matrahı	229.287 TL
Hesaplanan (ödenecek) gelir vergisi	47.907,49 TL
150.000 TL için 26.500 TL (229.287 - 150.000) x %27 = 21.407,49 TL	

Örnek 2:

Yatırım fonu ve repo geliri ile tahvil alım satım kazancı ve yurt dışı banka mevduat faizi

Mükellef (B);

- 2023 yılı içinde 4.000 TL tutarında repo geliri elde etmiş, banka tarafından bu gelir üzerinden %15 oranında 600 TL stopaj yapılmıştır.
- 2023 yılı Ekim-Aralık döneminde iktisap ettiği menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin aynı dönemde satışından 21.000 TL gelir elde etmiş, çalıştığı banka tarafından bu gelirler üzerinden %0* oranında stopaj yapılmıştır.

* Değişken, karma, eurobond, dış borçlanma, yabancı, serbest fonlar ile unvanında döviz ifadesi geçen yatırım fonlarından elde edilen gelirlerde stopaj oranı %10, bunlar dışındaki fonlardan elde edilen gelirlerde %0'dır.

► 2021 yılında ihraç edilen Devlet tahvilinden 29 Mayıs 2021 tarihinde alım yapmıştır. Aldığı tahvilin tamamını, 15 Ekim 2023 tarihinde satmıştır. Satışa aracılık eden banka tarafından söz konusu satıştan oluşan 60.000 TL'lik kazanç üzerinden %10* oranında (6.000 TL) stopaj yapılmıştır.

* *Bu oran; altına dayalı Devlet iç borçlanma senetleri, Darphane sertifikaları ve 22.12.2021-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelirler için %0 olarak uygulanmaktadır.*

► Yurt dışındaki bir bankada bulunan hesabının vadesi 08.11.2023 tarihinde dolmuş ve 600 USD faiz geliri elde etmiştir.

Çözüm

► Repo ve menkul kıymet yatırım fonu gelirleri

2023 yılında stopaj yolu ile vergilendirilmiş olmak koşuluyla; repo gelirleri ile menkul kıymet yatırım fonu katılma belgelerinin elden çıkarılmasından (fona iade) sağlanan kazançlar, tutarı ne olursa olsun beyan edilmeyecektir. Bireysel yatırımcılar açısından stopaj nihai vergidir.

► Devlet tahvili alım satım kazancı

22 Aralık 2021 tarihinden önce iktisap edilen Hazine bonusu ve Devlet tahvillerinden elde edilen alım satım kazançları üzerinden, kazancın sağlanmasına aracılık eden banka ve aracı kurumlar tarafından %10 oranında stopaj yapılmaktadır. (22.12.2021-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilenlerden %0.) Bu stopaj bireysel yatırımcılar açısından nihai vergi olup, sağlanan gelir ve kazancın ayrıca beyan edilmesine gerek yoktur.

► Yabancı banka mevduat faiz geliri

Yurt dışı bankalarda ya da Türkiye'deki bankaların yurt dışındaki şubelerinde bulunan döviz veya TL cinsinden mevduat hesaplarından elde edilen faiz gelirleri stopaja tabi değildir. 2023 yılında elde edilen bu gelirlerin 8.400 TL'lik beyan sınırını aşması halinde tamamının yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Yurt dışı banka faiz geliri	600 USD
Merkez Bankası döviz alış kuru (08.11.2023)	28,4353
Yurt dışı banka faiz geliri (600 x 28,4353)	17.061,18 TL

2023 yılında yurt dışı bankalardan elde edilen 17.061,18 TL'lik faiz geliri, 2023 yılında 8.400 TL olarak uygulanan beyan sınırını aştığından, tamamının yıllık gelir vergisi beyannamesi ile beyan edilmesi gerekmektedir.

Yurt dışı banka faiz geliri (Menkul sermaye iradı)	17.061,18 TL
Gelir vergisi matrahı	17.061,18 TL
Hesaplanan (ödenen) gelir vergisi (%15)	2.559,18 TL

Örnek 3:

Mevduat faizi, repo, hisse senedi satış kazancı ve Devlet tahvili kupon faizi

(C)'nin 2023 yılında elde ettiği gelirler aşağıdaki gibidir.

Mevduat faizi (Stopajlı)	30.000 TL
Repo (Stopajlı)	20.000 TL
Hisse senedi alım satım kazancı (Aracı kurum tarafından %0 oranında stopaj yapılmıştır.)	53.000 TL
05.03.2023'te satın alınan Devlet tahvilinden elde edilen kupon faizi (Aracı kurum tarafından %0 oranında stopaj yapılmıştır.)	60.000 TL

► (C)'nin repo ve mevduat faiz gelirleri, GVK'nın geçici 67. maddesinin 4. fıkrası hükümlerine göre stopaja tabi tutulduğundan beyan edilmeyecektir.

► 22.12.2021-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen Devlet tahvillerinden tam mükellef gerçek kişilerce elde edilen gelirler üzerinden, banka ve aracı kurumlar tarafından %0* oranında stopaj yapılması gerekmektedir. Stopaj yoluyla vergilendirilen bu gelirler için gelir vergisi beyannamesi verilmesine gerek yoktur. Başka gelirler nedeniyle beyanname verilmiş olsa dahi bu gelirler beyannameye dahil edilmeyecektir.

* *Bu oran; altına dayalı Devlet iç borçlanma senetleri, Darphane sertifikaları ve 22.12.2021-30.04.2024 tarihleri arasında iktisap edilen Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelirler için %0, diğer Devlet tahvili ve Hazine bonolarından elde edilen gelirler için %10 olarak uygulanmaktadır.*

► Aynı şekilde BİST'te gerçekleştirilen hisse senedi satışından sağlanan kazançlar geçici 67. maddenin 1. fıkrası kapsamında stopaja tabidir. Bu stopajın oranı BKK ile %0 (yatırım ortaklığı hisse senetlerinde %10) olarak belirlenmiştir. Stopaj yoluyla vergilendirilen bu kazançlar için gelir vergisi beyannamesi verilmesine gerek yoktur.

Buna göre (C) tarafından yukarıdaki gelir ve kazançlar dolayısıyla gelir vergisi beyannamesi verilmeyecektir.

Örnek 4:

Kira sertifikalarından elde edilen kâr payları

Mükellef (D), tam mükellef bir varlık kiralama şirketi tarafından yurt dışında ihraç edilen ve vadesi 1 yıldan az olan kira sertifikalarından 06.10.2023 tarihinde 8.000 USD brüt kâr payı elde etmiştir. Bu tutar üzerinden işleme aracılık eden banka tarafından %7* oranında (560 USD) tevkifat yapılmış ve net tutar olan 7.440 USD mükellef (D)'nin hesabına yatırılmıştır.

* *Tam mükellef bir varlık kiralama şirketi tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarının; vadesi 1 yıla kadar olanlarından elde edilen kâr payları %7, vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen kâr payları %3 ve vadesi 3 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen kâr payları ise %0 oranında tevkifata tabidir. (842 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı-RG: 21.03.2019)*

Çözüm

Kira sertifikasından elde edilen brüt kâr payı	8.000 USD
Merkez Bankası döviz alış kuru (06.10.2023)	27,5264
Kira sertifikasından elde edilen brüt kâr payı	220.211,20 TL

Tam mükellef bir varlık kiralama şirketi tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikasından, mükellef (D)'nin 2023 yılında elde ettiği brüt 220.211,20 TL tutarındaki kâr payı geliri, 2023 yılı için belirlenmiş olan 150.000 TL'lik beyan sınırını aştığından tamamının beyan edilmesi gerekmektedir.

Beyan edilen gelir üzerinden hesaplanan vergiden, bu gelirler üzerinden tevkif suretiyle ödenmiş olan vergiler de düşülebilmektedir.

Kira sertifikasından elde edilen brüt kâr payı (MSİ)	220.211,20 TL
Gelir vergisi matrahı	220.211,20 TL
Hesaplanan gelir vergisi 150.000 TL için 26.500 TL (220.211,20 - 150.000) x %27 = 18.957,02 TL	45.457,02 TL
Mahsup edilecek tevkifat (560 USD x 27,5264) (-)	15.414,78 TL
Ödenecek gelir vergisi (45.457,02 - 15.414,78)	30.042,24 TL

Örnek 5:

Menkul sermaye iradı ve kira gelirinin beyanı

Mükellef (E) 2022 yılı başında satın aldığı gayrimenkulü aynı yıl işyeri olarak bir şirkete kiraya vermiş, 2022 yılında elde ettiği kira gelirini beyan ederken "götürü gider" yöntemini kullanmıştır.

2023 yılı için söz konusu iş yerinin kirası aylık brüt 12.000 TL olarak belirlenmiştir. Kiracı 2023 yılında her ayın başında ödemiş olduğu aylık kiralardan %20 oranında tevkifat (2.400 TL) yaparak 9.600 TL net kira bedelini mal sahibinin hesabına yatırmıştır.

Mükellef (E) ayrıca BİST'te işlem gören hisse senetlerinden 2023 yılı nisan ve mayıs aylarında 72.000 TL net temettü almıştır. Bu tutar, temettü dağıtan kurum tarafından brüt temettü üzerinden %10 oranında gelir vergisi tevkifatı yapıldıktan sonra kalan tutardır. Mükellef (E)'nin beyana tabi başka geliri yoktur.

Çözüm

► Beyan edilecek menkul sermaye iradının tespiti

Net temettü tutarından, brüt temettü tutarı aşağıdaki formüle göre hesaplanmaktadır:

$$\text{Brüt tutar} = \frac{\text{Net tutar}}{(1 - \text{tevkifat oranı})}$$

Buna göre 72.000 TL'lik net temettünün brüt tutarı, %10'luk tevkifat oranına göre aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır:

$$\text{Brüt temettü tutarı} = \frac{72.000}{(1 - 0,10)} = \frac{72.000}{0,90} = 80.000 \text{ TL}$$

Temettü geliri (Brüt)	80.000 TL
İstisna tutar (80.000 / 2) (-)	40.000 TL
İstisna sonrası kalan temettü	40.000 TL

► Beyan edilecek gayrimenkul sermaye iradının tespiti

Mükellefler tarafından 2023 yılında elde edilen brüt işyeri kira geliri 144.000 TL'dir (12.000 x 12). Gayrimenkul sermaye iratlarının beyanı sırasında götürü gider yönteminin seçilmesi durumunda bu usulden 2 yıl dönülemez. Mükellef (E) 2022 yılında "götürü gider" yöntemini seçmiş olduğundan, 2023 yılında elde ettiği kira gelirini beyan etmesi halinde yine "götürü gider" yöntemini seçmek zorundadır. Buna göre söz konusu gelirin beyan edilmesi durumunda, götürü gider olarak indirebilecek tutar kira gelirinin %15'i olacaktır.

► Beyan sınırı ile karşılaştırma

Yıllık brüt işyeri kira geliri (12.000 x 12) (GMSİ) (1)	144.000 TL
İstisna sonrası kalan brüt temettü (MSİ) (2)	40.000 TL
Beyan sınırı ile karşılaştırılacak toplam gelir (1+2)	184.000 TL

Yukarıdaki hesaplardan da görüleceği üzere, brüt temettü gelirinin yarısı (40.000 TL) veya brüt işyeri kira geliri (144.000 TL) tek tek bakıldığında 2023 yılı için geçerli olan beyan sınırının (150.000 TL) altında olmasına rağmen, beyan edilmeyeceklerinin tespiti sırasında, bu gelirlerin toplamının dikkate alınması gerekmektedir. Buna göre toplam gelir (184.000 TL), beyan sınırını (150.000 TL) aştığından, bu iki gelirin toplamının beyan edilmesi gerekmektedir.

► Beyan edilecek gelir ve ödenecek vergi hesabı

Yıllık brüt işyeri kira geliri	144.000 TL
Götürü gider (144.000 x %15) (-)	21.600 TL
Beyana tabi işyeri kira geliri (GMSİ) (1)	122.400 TL
İstisna sonrası kalan temettü (MSİ) (2)	40.000 TL
Gelir vergisi matrahı (1 + 2)	162.400 TL
Hesaplanan gelir vergisi 150.000 TL için 26.500 TL (162.400 - 150.000) x %27 = 3.348 TL	29.848 TL
Yıl içerisinde kesinti yoluyla ödenen vergiler (-) - Temettü geliri üzerinden (80.000 x %10) = 8.000 - İşyeri kira geliri üzerinden (144.000 x %20) = 28.800	36.800 TL
Ödenecek gelir vergisi (29.848 - 36.800)	0 TL
İade alınacak gelir vergisi (36.800 - 29.848)	6.952 TL

IX. Pratik bilgiler - 2023

1. Ücret dışındaki gelirlere uygulanacak gelir vergisi tarifesi

Gelir dilimi	Vergi oranı (%)
70.000 TL'ye kadar	15
150.000 TL'nin 70.000 TL'si için 10.500 TL, fazlası	20
370.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL, fazlası	27
1.900.000 TL'nin 370.000 TL'si için 85.900 TL, fazlası	35
1.900.000 TL'den fazlasının 1.900.000 TL'si için 621.400 TL, fazlası	40

2. Ücret gelirlerine uygulanacak gelir vergisi tarifesi

Gelir dilimi	Vergi oranı (%)
70.000 TL'ye kadar	15
150.000 TL'nin 70.000 TL'si için 10.500 TL, fazlası	20
550.000 TL'nin 150.000 TL'si için 26.500 TL, fazlası	27
1.900.000 TL'nin 550.000 TL'si için 134.500 TL, fazlası	35
1.900.000 TL'den fazlasının 1.900.000 TL'si için 607.000 TL, fazlası	40

3. Tevkifata tabi tutulmuş menkul sermaye iratlarında beyan sınırı

Gelirin elde edildiği yıl	Yıllık tutar (TL)
2012	25.000
2013	26.000
2014	27.000
2015	29.000
2016	30.000
2017	30.000
2018	34.000
2019	40.000
2020	49.000
2021	53.000
2022	70.000
2023	150.000

4. Tevkifata ve istisnaya konu olmayan menkul sermaye iratlarında beyan sınırı

Gelirin elde edildiği yıl	Yıllık tutar (TL)
2012	1.290
2013	1.390
2014	1.400
2015	1.500
2016	1.580
2017	1.600
2018	1.800
2019	2.200
2020	2.600
2021	2.800
2022	3.800
2023	8.400

5. Enflasyon indirim oranı

Gelirin elde edildiği yıl	İndirim Oranı (%)
2012	84,4
2013	53,11
2014	103,8
2015	60,39
2016	38,19
2017	129,43
2018	140,41
2019	113,35
2020	85,10
2021	217,00
2022	677,67
2023	352,38

6. Menkul kıymet alım satım kazançlarında istisna tutarı (1 Ocak 2006 tarihinden önce ihraç edilen veya satın alınan menkul kıymetler)

Kazancın sağlandığı yıl	Yıllık tutar (TL)
2012	20.000
2013	21.000
2014	21.000
2015	23.000
2016	24.000
2017	24.000
2018	27.000
2019	33.000
2020	40.000
2021	43.000
2022	58.000
2023	129.000

7. Yeniden değerlendirme oranları

Yıl	Oran (%)
2012	7,8
2013	3,93
2014	10,11
2015	5,58
2016	3,83
2017	14,47
2018	23,73
2019	22,58
2020	9,11
2021	36,20
2022	122,93
2023	58,46

8. Yıllık asgari ücret tutarları

Uygulandığı yıl	Yıllık brüt tutar (TL)
2012	10.962,00
2013	12.000,60
2014	13.230,00
2015	14.850,00
2016	19.764,00
2017	21.330,00
2018	24.354,00
2019	30.700,80
2020	35.316,00
2021	42.930,00
2022	68.850,00
2023	140.535,00

9. Gelir vergisi beyannamesine ilişkin damga vergisi tutarları

Uygulandığı yıl	Tutar (TL)
2012	34,50
2013	39,65
2014	41,20
2015	45,30
2016	47,80
2017	51,40
2018	58,80
2019	72,70
2020	89,10
2021	97,20
2022	132,30
2023	294,90
2024*	467,20

* 2023 yılına ilişkin gelirlerin beyanı 2024 yılı mart ayında yapıldığından, 2024 yılında geçerli olan damga vergisi tutarı tahsil edilmektedir.

10. Gecikme zammı ve gecikme faizi oranları

Uygulandığı dönem	Aylık oran (%)
05.09.2018 - 30.06.2019	2,00
01.07.2019 - 01.10.2019	2,50
02.10.2019 - 29.12.2019	2,00
30.12.2019 - 20.07.2022	1,60
21.07.2022 - 13.11.2023	2,50
14.11.2023 tarihinden itibaren	3,50

11. TÜİK Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) Listesi

Dönem	Yİ-ÜFE	Dönem	Yİ-ÜFE	Dönem	Yİ-ÜFE
Ocak 2015	236,61	Ocak 2018	319,60	Ocak 2021	583,38
Şubat 2015	239,46	Şubat 2018	328,17	Şubat 2021	590,52
Mart 2015	241,97	Mart 2018	333,21	Mart 2021	614,93
Nisan 2015	245,42	Nisan 2018	341,88	Nisan 2021	641,63
Mayıs 2015	248,15	Mayıs 2018	354,85	Mayıs 2021	666,79
Haziran 2015	248,78	Haziran 2018	365,60	Haziran 2021	693,54
Temmuz 2015	247,99	Temmuz 2018	372,06	Temmuz 2021	710,61
Ağustos 2015	250,43	Ağustos 2018	396,62	Ağustos 2021	730,28
Eylül 2015	254,25	Eylül 2018	439,78	Eylül 2021	741,58
Ekim 2015	253,74	Ekim 2018	443,78	Ekim 2021	780,45
Kasım 2015	250,13	Kasım 2018	432,55	Kasım 2021	858,43
Aralık 2015	249,31	Aralık 2018	422,94	Aralık 2021	1.022,25
Ocak 2016	250,67	Ocak 2019	424,86	Ocak 2022	1.129,03
Şubat 2016	250,16	Şubat 2019	425,26	Şubat 2022	1.210,60
Mart 2016	251,17	Mart 2019	431,98	Mart 2022	1.321,90
Nisan 2016	252,47	Nisan 2019	444,85	Nisan 2022	1.423,27
Mayıs 2016	256,21	Mayıs 2019	456,74	Mayıs 2022	1.548,01
Haziran 2016	257,27	Haziran 2019	457,16	Haziran 2022	1.652,75
Temmuz 2016	257,81	Temmuz 2019	452,63	Temmuz 2022	1.738,21
Ağustos 2016	258,01	Ağustos 2019	449,96	Ağustos 2022	1.780,05
Eylül 2016	258,77	Eylül 2019	450,55	Eylül 2022	1.865,09
Ekim 2016	260,94	Ekim 2019	451,31	Ekim 2022	2.011,13
Kasım 2016	266,16	Kasım 2019	450,97	Kasım 2022	2.026,08
Aralık 2016	274,09	Aralık 2019	454,08	Aralık 2022	2.021,19
Ocak 2017	284,99	Ocak 2020	462,42	Ocak 2023	2.105,17
Şubat 2017	288,59	Şubat 2020	464,64	Şubat 2023	2.138,04
Mart 2017	291,58	Mart 2020	468,69	Mart 2023	2.147,44
Nisan 2017	293,79	Nisan 2020	474,69	Nisan 2023	2.164,94
Mayıs 2017	295,31	Mayıs 2020	482,02	Mayıs 2023	2.179,02
Haziran 2017	295,52	Haziran 2020	485,37	Haziran 2023	2.320,72
Temmuz 2017	297,65	Temmuz 2020	490,33	Temmuz 2023	2.511,75
Ağustos 2017	300,18	Ağustos 2020	501,85	Ağustos 2023	2.659,60
Eylül 2017	300,90	Eylül 2020	515,13	Eylül 2023	2.749,98
Ekim 2017	306,04	Ekim 2020	533,44	Ekim 2023	2.803,29
Kasım 2017	312,21	Kasım 2020	555,18	Kasım 2023	2.882,04
Aralık 2017	316,48	Aralık 2020	568,27	Aralık 2023	2.915,02

Sadece genel bilgi verme amacıyla sunulan bu yayın muhasebe, vergi veya diğer profesyonel hizmetler alanında geçerli bir kaynak olarak kullanılması amacıyla hazırlanmamıştır. Belirli bir konuya ilişkin olarak ilgili danışmana başvurulmalıdır.

EY | Daha iyi bir çalışma dünyası oluşturmak

EY olarak amacımız; müşterilerimiz, çalışanlarımız ve toplum için değer yaratırken aynı zamanda sermaye piyasalarında güvenin ve daha iyi bir çalışma dünyasının oluşmasına katkıda bulunmaktır.

Dünya çapında 150'den fazla ülkede, sahip olduğumuz veri ve teknoloji ile hizmet veren ekiplerimizle, denetimde güveni sağlarken müşterilerimizin gelişmesine ve dönüşmesine destek oluyoruz.

Bağımsız denetim, danışmanlık, hukuk, kurumsal finansman, strateji ve vergi hizmetlerimizle iş dünyasının karşılaştığı zorluklara yeni çözümler sunacak doğru soruları soruyoruz.

EY adı küresel organizasyonu temsil eder ve Ernst & Young Global Limited'in her biri ayrı birer tüzel kişiliğe sahip olan, bir veya daha çok, üye firmasını temsil edebilir. Sınırlı sorumlu bir Birleşik Krallık şirketi olan Ernst & Young Global Limited müşteri hizmeti sunmamaktadır. Kişisel Verileri Koruma Kanunu (KVKK) kapsamında; EY'nin kişisel verileri nasıl topladığı, kullandığı ve bireylerin sahip olduğu haklara dair bilgilere ey.com/tr_tr/privacy-statement adresinden ulaşabilirsiniz. EY üye şirketleri yerel kanunların yasakladığı bölgelerde hukuk hizmeti sunmaz. Daha fazla bilgi için lütfen ey.com adresini ziyaret edin.

© 2024 EY Türkiye.
Tüm Hakları Saklıdır.

Sadece genel bilgi verme amacıyla sunulan bu yayın muhasebe, vergi, hukuk veya diğer profesyonel hizmetler alanında geçerli bir kaynak olarak kullanılması amacıyla hazırlanmamıştır. Belirli bir konuya ilişkin olarak ilgili danışmana başvurulmalıdır.

ey.com/tr

vergidegundem.com

facebook.com/ErnstYoungTurkiye

instagram.com/eyturkiye

twitter.com/EY_Turkiye